

SELMA LAGERLOF

KALĖDINĖ LEGENDA

Tylloji Naktis — Išgany-mo Naktis, kurios ausri-nė geros valios žmogui tesuprantama bus.

Laiko tėkmėje yra buvę daug ramių, tylių naktų, bet čia mi-nimoji atsitiko tada, kada Ro-mos imperatoriumi buvo Augus-tas, o Herodas karaliavo Jeru-zalėje. Tamsiausia naktis, ko-kios niekas neatsiminė, apgau-bė visą žemę. Lyg visas pasau-lis būtų į požemius paniręs. Ne-įmanoma buvo atskirti vandenų nuo sausumos — net labiausiai žinomuose keliuose keliautojai klaidžiojo. Ir tai todėl, kad pri-trūko dangaus šviesos. Visos žvaigždės užsisklendė danguje, o mėlėsai mėnulis nusigrįžo. Kaip buvo tamsu, taip ramu ir tylu buvo gamtoje. Oras nusto-jo bangavęs, upės nustojo tekė-jusios, ir net drebulės lapeliai nebevyrpėjo... Jei kas būtų ejęs jūros krantu, būtų patyręs, kad ir jūros bangos išsėjos ramybė-je, o keliaujantiems dykumomis, negrigždėjo smėlis po kojomis. Viskas buvo nurime, tarsi apmi-rę, kad tik nedrumsčius švento-sios nakties tylos. Net žolė bu-vo nustojusį augti, rasa kristi, o gėlės nedrįso skleisti savojo kvapo. Plėšrieji žvėrys tą nak-tį nieko nepulė, piktosios gyva-tės nekando, šunys nelojo. Vi-sa gamta, gerbdama tos tylio-sios nakties šventumą, sustab-dė pulsą, savo kvėpavimą. Net negyvi daiktai pagarbiai prie-gamitos prisitaikė: peilis ar dur-klas nieko nežalėjo, visurakū-jios spygnos nebuvo galima at-rakinti. Tą tad tyliąją šventą-ją naktį, iš karaliaus rūmų Pa-latine išėjęs būrys žmonių, per Forumą nuėjo Kapitoliaus lin-kui. Dieną prieš tą naktį, sena-toriui klausė cėsorių, ar jis ne-turėtų nieko prieš, kad šventoje Romos kalvoje jo garbei būtų pastatyta šventovė.

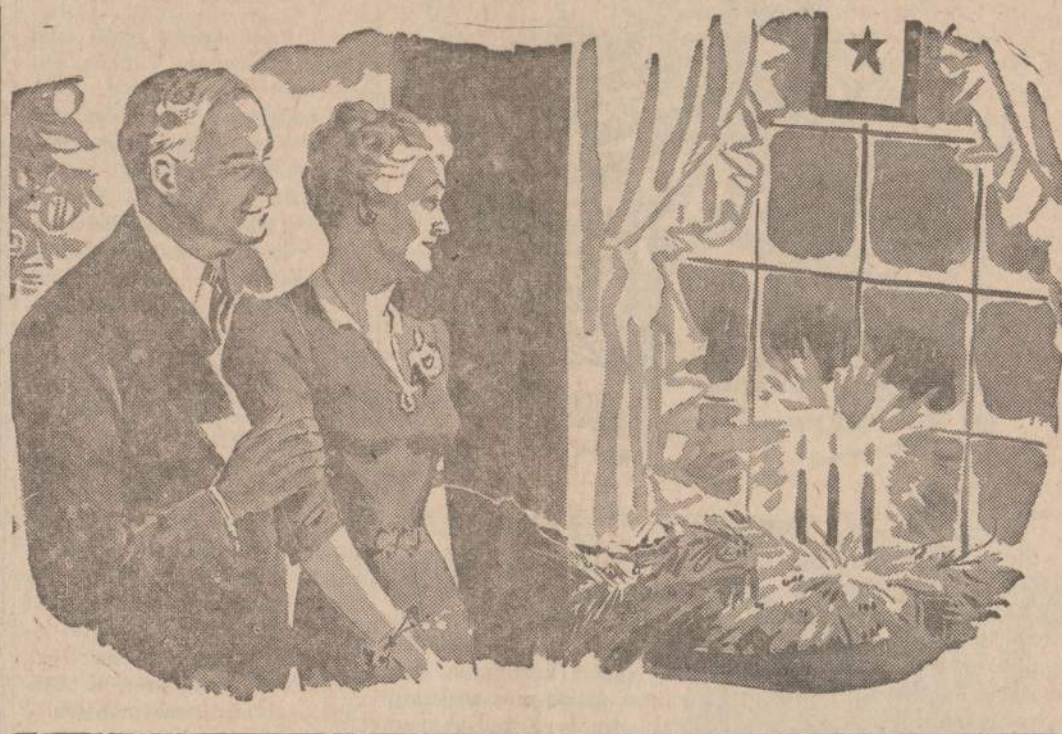
I šį klausimą Augustas ne tuojau atsakė, nes nežinojo ar tai neprieštarautų dievų valiai, ar neužsirūstintų dievai, jei čia pat, šalia dievų garbei esančių šven-tovių, išdygtų šventovė jam garbinti. Kad galėtų patirti die-vų valią, nusprendė pirma pa-aukoti auką dievybei — savo glo-bėjai. Tai irėjo jis, cėsorius, kelių patikėtinių lydimas, au-koti savo dievybei auką. Senas jau buvo Augustas, sunku jam buvo kopti aukštais Kapitoliaus laiptais, todėl kelių vyrų buvo nešamas lektikoje. Pats laikė narvelį su aukoti skirtais kar-veliais. Nei vienas iš kunigų, nei vienas iš karių, nei vienas iš valstybės tarybos narių jo ne-lydėjo. Su juo tebuvo tik patys patikimiausieji jo draugai. Tar-nai, žibintuvus nežin,ėjo lekti-kos prišakyje, tamsiąją naktį apšviesdami kelią; iš paskos se-kė vergai su altoriaus trikoju, anglimis, šventąja ugnimi ir vi-su tuo, kas buvo reikalinga au-kurui uždegti. Kelionėje cėsor-rius linksmai kalbėjosi su savo palydovais. Visi buvo užimti, ir todėl niekas nepastebėjo tos ypatingos nakties tylos ir tam-sos. Tik pasiekę aukščiausiąją Kapitoliaus viršūnę aikštę, numatytą naujos šventovės sta-tybai, pastebėjo, kad kažkas ne-paprasto vyko gamtoje.

Kaip minėta, naktis buvo ypa-tinga. Ant uolėto kalno kranto pastebėtas nuostabiausių švie-sulių reginys. Pradžioje many-ta, kad tai šviečia senas sudulė-jęs alyvmedžio keltas, paskui spėliota, kad per senęs Jupiterio šventovės tarnas išėjęs į uolas žiburiuoja. Pagaliau nu-spręsta, jog niekas kitas ten ne-gali būti, kaip tik senoji žynė Sibilė. Susenusi toji moteris — žynė buvo baisi. Niekas ko-

nors kito taip baisiai susenusio, palinkusio, juoda ir raukšlėta veido oda bei kaltūnais susivėlu-siais ir apdribusiais plaukais ne-buvo matęs, ir kiekvienas ją su-tikęs būtų nuo jos bėgęs. "Tai ji — pašnabždom kalbėjo sau žmonės — tiek daug jau turi metų, kiek yra smilčių grūdelių jos gyvenamoje kalvoje".

Kodėl, būtent šią naktį ji iš-ėjo iš savo uolos? Ką ji cie-soriui ir valstybei lemia? Ji, ku-rios pranašystės nežinomoji ran-ka išrašo medžių lapuose, ku-rios žodžius vėjas nuneša kiek-vienam pagal paskirtį, kurios pranašystės beveik visada išsi-pildo... Visi taip buvo nustebe, jog, jeigu senoji Sibilė būtų tik pajudėjusi, būtų puolę ant kelių ir kaktomis mušę žemę. Bet ji kaip apmirusi, sėdėjo nejudėdama, sulinkusi ant uo-los briaunos, ranka akis deng-dama, kažką dūmojo, sprendė, spėjo, žvilgtelėdama kartais į tamsius tolius. Elgėsi taip, tar-si specialiai čia būtų atėjusi tam, kad geriau išsižiūrėtų, kas vyksta klaičiosios tamsos toli-muose. Niekas neabe-juojo, kad ji ir tokią tamsią nak-tį, ir tolimuose atstumuose ką nors matė ir iš to ateitį ir įvy-kius sprendė. Niekas iš kitų nė per delno platumą prieš save nie-ko nematė. Tik dabar cėsorius ir jo ištikimieji palydovai pa-stebėjo, kaip klaičiai tamsi bu-vo naktis... O kokią šventą tylą viską gaubė, koks palaimintas ra-mumėlis! Netgi Tiberio bangų sniokštimo nesigirdėjo. Oras bu-vo tvankus, juos traukino, ir šaltu prakaitu rasojo jų vei-dai, o jų rankos buvo nusilpu-sios, nutirpusios. Kiekvienas jų jautė, kad kas tai nepapras-to vyksta gamtoje ir bijoje tos stichijos, bet nė vienas nedrį-sio prisipažinti kaž ko bijas. Pa-taikaudami ir besigerindami cėsoriui visi sakė jam, jog tai esąs geras ženklas; visa gamta, visa žemė, susikaupę rimtyje, sveikina jį, kaip naująjį dievą. Tačiau, skubėdami grįžti jau-kesnėn savųjų namų "užnuovė-jon", prašė cėsorių pradėti au-koti, nes ir senoji Sibilė išėjusi tam, kad nusilenktų cėsorių globojančiai dvasiai. Tačiau Si-bilė buvo užimta kažkuo kitu ir taip susikaupusi savo mintyse ir vizijose, kad nė nežinojo, jog Augustas atvykęs į Kapitolį. Dvasia ji buvo nukilusi toli-miausiu šalin ir jautėsi lyg keliaujanti per kokią didelę dy-kumą. Pakilusi eiti, patamsy-je ji nuolat suklupdavo many-dama, kad josios kojos už žė-mės kupstų užkliūva, bet tai ne-buvo kupstai, tai buvo miegan-čios ganykloje avys, o jiėjo tarp didelių avių kaimenių į pa-stebėtą beblėstantį piemenų ug-niakūrą. Piemenys, sugulę aplink ugniavietę, miegojo. Šalia jų gulėjo ilgos ir storos jų laz-dos, kuriomis gindavosi ir savo avis gynė nuo laukinių žvėrių. Aplinkui miegančius dažnai ži-buriavo aštrios švieselės — ar tik nebuvo tai plėšrūs šakalai? Bet šią naktį piemenys nemėto į juos deglių, šunys ramiai sau miega, o tie plėšrieji žvėrys gu-li arti jų ir nepuola. Sibilė visa tai matė, bet nieko nematė kas vyko čia pat, arti jos kaimelyje ir net nežinojo, kad ten pareng-tas altorius, padegtos anglys, užplėtos kodylas, ir kad cėsor-rius, jau išėjęs iš narvelio ba-landį, ruošiasi jį aukoti. Tačiau iš apsilpusių, drebančių cėsor-riaus rankų paukštelis vienu sparnelio mostu ištrūko ir iš-nyko tamsioje dangaus aukšty-bėse.

Taip atsitikus, rūmiškiai įtar-tinai pažvelgė į Sibilės pusę, ma-

nydami, jog toji žynė — burti-ninkė išaukė nakties tamsoje švieselę, švietusią kaip kermo puvesiai. Argi jie galėjo žino-ti, kad Sibilė jautėsi vis dar te-bėsanti prie piemenų ugniaku-ro, kad klausėsi silpno, per nak-ties tamsą besikverbiantio, jau-triai vibruojančio švelnaus mu-zikos balso, kurs sklido ne nuo žemės, bet iš debesų. Pakėlusi galvą, pamatė aukštybėse, tam-soje, spindinčias, dailias būty-bes. Tai buvo būreliai mažų an-gelėlių, kurie, tarsi ko ieškodami, savo sidabrine šviesa apšviesdamas visą žemės pa-viršų, o iš debesų sugrįžę ba-landžiai pagarbiai nutūpė cie-soriui ant pečių.

Pastebėję tą stebuklą, senato-riai žemai nusilenkė cėsoriui, kuris didžiausio kupinas išsi-tiesė, pakėlė aukštyn galvą. Ver-gai ir tarnai puolė prieš jį ant kelių — "Ave caesar!" — šauk-dami. "Tavo genijaus globėjas tau atsilpė! Esai dievas, kurs turėsi būti garbinamas Kapito-liaus viršūnėje.

Pagarba, kurią valstybės vy-rai susijaudinę garsiai reikšė cėsoriui, taip sklido ir plito, kad ir senąją Sibilę pasiekė. Tas triukšmas nutraukė jos viziją. Ji skubiai nuėjo nuo kalno ir, nebedama baises savo išvaiz-dos, išdidžiai pasitikėjimo sa-lemi kupina priėjusi prie cie-soriaus staigiu rankos judėsiu suėmė jį už alkūnės, kita ranka rodydama į rytus: "Žiūrėk!" — sušuko liepiamu tonu, ir cėsor-rius pakėlęs galvą ir atsigręžęs žiūrėjo į rytus. Erdvė prieš jį tarsi išnyko, ir abu tarsi nusi-kėlė į Tolimuosius Rytus, kur uolos grotoje varingame tvar-telyje, pasiėjęs pamatė jauną motiną, klūpančią prie ant šie-no gulinio dangiško kūdikėlio, o tarp tvartelio durų ir aplinkui klūpančius piemenis bei kitus žmones, atėjusius pagarbinti naujagimį ir pasveikinti lėlijos grožiu spindinčią, jauną ir skais-čią motiną. Didelis, kaulėtas senosios Sibilės pirštas parodė į tą, šviesos spindulių supamą, šienę gulintį beturtį kūdikį ir šaukdama "Ave caesar!" iro-niškai juokėsi: — "Šis, štai, yra dievas, kuriam kapitoliaus kal-no viršūnėje bus statomi alto-riai ir šventovės!"

Susijaudinęs Cezaris žengė porą žingsnių atatusėdas nuo jos, kaip nuo pablūdusios. Tu-čiau Sibilė pagavo jos galingo-ji pranašavimo galia. Drumzli-nose jos akyse susivėto žiburė-liai, jos rankos pakilo į dangų, jos balsas pasidarė galingas ir įspūdingas, lyg ne iš jos lūpų išeinąs ir lyg visam pasaulyje būtų girdimas. Sibilės žodžiai buvo protingi, aiškūs, skambūs ir prasmingai pranašingi. At-rodė, kad ji kalbėjo tarsi skai-

dinga šviesa spindėjo didelė šviesi žvaigždė, ir visa erdvė skendo dangiškų giesmių garsų muzikoje.

Kai tik ties kalnų miestelio tvarteliu žvaigždė aukštybėse nušvito, prabudo visa gamta, o valstybės vyrai, buvę Kapito-liaus kalvos viršūnėje, pajuto gaivinanti vėjelį. Oras aplin-kui maloniai pakvipo, medžiai pradėjo ošti, Tiberis pradėjo banguoti ir užti, dangaus skliau-te sužibo visos žvaigždės ir pa-sirodė linksmai besišypsantis mėnulis, savo sidabrine šviesa apšviesdamas visą žemės pa-viršų, o iš debesų sugrįžę ba-landžiai pagarbiai nutūpė cie-soriui ant pečių.

Pastebėję tą stebuklą, senato-riai žemai nusilenkė cėsoriui, kuris didžiausio kupinas išsi-tiesė, pakėlė aukštyn galvą. Ver-gai ir tarnai puolė prieš jį ant kelių — "Ave caesar!" — šauk-dami. "Tavo genijaus globėjas tau atsilpė! Esai dievas, kurs turėsi būti garbinamas Kapito-liaus viršūnėje.

Pagarba, kurią valstybės vy-rai susijaudinę garsiai reikšė cėsoriui, taip sklido ir plito, kad ir senąją Sibilę pasiekė. Tas triukšmas nutraukė jos viziją. Ji skubiai nuėjo nuo kalno ir, nebedama baises savo išvaiz-dos, išdidžiai pasitikėjimo sa-lemi kupina priėjusi prie cie-soriaus staigiu rankos judėsiu suėmė jį už alkūnės, kita ranka rodydama į rytus: "Žiūrėk!" — sušuko liepiamu tonu, ir cėsor-rius pakėlęs galvą ir atsigręžęs žiūrėjo į rytus. Erdvė prieš jį tarsi išnyko, ir abu tarsi nusi-kėlė į Tolimuosius Rytus, kur uolos grotoje varingame tvar-telyje, pasiėjęs pamatė jauną motiną, klūpančią prie ant šie-no gulinio dangiško kūdikėlio, o tarp tvartelio durų ir aplinkui klūpančius piemenis bei kitus žmones, atėjusius pagarbinti naujagimį ir pasveikinti lėlijos grožiu spindinčią, jauną ir skais-čią motiną. Didelis, kaulėtas senosios Sibilės pirštas parodė į tą, šviesos spindulių supamą, šienę gulintį beturtį kūdikį ir šaukdama "Ave caesar!" iro-niškai juokėsi: — "Šis, štai, yra dievas, kuriam kapitoliaus kal-no viršūnėje bus statomi alto-riai ir šventovės!"

Susijaudinęs Cezaris žengė porą žingsnių atatusėdas nuo jos, kaip nuo pablūdusios. Tu-čiau Sibilė pagavo jos galingo-ji pranašavimo galia. Drumzli-nose jos akyse susivėto žiburė-liai, jos rankos pakilo į dangų, jos balsas pasidarė galingas ir įspūdingas, lyg ne iš jos lūpų išeinąs ir lyg visam pasaulyje būtų girdimas. Sibilės žodžiai buvo protingi, aiškūs, skambūs ir prasmingai pranašingi. At-rodė, kad ji kalbėjo tarsi skai-

SUSITIKIMAI SIBIRO VERGŲ STOVYKLOSE

"Readers Digest" šveicariš-koji laida "Das Beste" paskel-bė ruso Anatolijaus Martschen-ko ištrauką iš jo knygos apie "Sovietų darbo stovyklas šian-dien". Autorius kelerius me-tus išbuvo įvairiose sovietų pri-verčiamojų darbo stovyklose.

Autorius taip pat aprašo su-sitikimus su lietuviais ir kitais baltais, kurie irgi buvo laiko-mi Rusijos priverčiamojų dar-bo stovyklose. Potmos stovyk-lon, mordvinų teritorijoje, 500 kilometrų į pietryčius nuo Maskvos, buvęs patalpintas rusų rašytojas J. Daniel, nu-teistas kartu su kitu rašytoju — A. Siniavskiu. Pasak autoriaus "lietuviai kvietė Danielį į savo baraką, kai jie dainuodavo savo tautines liaudies dainas". Kitu atveju autorius aprašo, kaip stovyklą lankė vienos bal-tų respublikos atstovai, bet tos respublikos pavadinimo įsak-niai nemini. Pasibaigus lan-kytojų prakalboms, vienas jau-nas baltų kalinys nučjęs prie tribūnos ir išeikęs popierium įvyniotą puokštę. Ta proga jis pasakė: "Leiskite mano tau-tiečių vardu įteikti jums puok-štę iš gėlių, kurios auga čia, toli nuo mūsų tėvynės". Kiti kaliniai pasijuto užsigavę dėl tokio jauno kalinio nusižemi-nimo ir ėmė šūkauti: "Išdavi-kas, šnipas!" Tačiau kai kal-bėtojas atvyniojo tariamųjų gėlių puokštę, pasirodė, kad vietoj gėlių buvo spygliuota viela...

Autorius dar vienu kitu at-veju mini estus ir latvius, su kuriais susitikęs stovyklose. Kalinimo sąlygos tose stovyk-lose buvusios tokios klaičios, jog neretai pasitaikydavę net ir kanibalizmo.

tydama iš dangaus žvaigždžių. — "Kaip Viešpatį Dievą, Kapi-toliuje garbins šį Kūdikėlį, kurs vadinsis Kristumi, ir kuris at-naujins pasaulį ir pamokins bei išgelbės žmoniją... Arba, paga-liau, garbins Antikristą, bet ne-tave, nuodėmingasis ir mirtin-gasis žmogau!"... Tai pasakiu-si paliko cėsorių, prasiskverbė pro eiles iš baimės apstulbusių valstybės vyrų ir, nuėjusi nuo kalnagubrio, dingo.

Rytojaus dieną Augustas griežtai uždraudė statyti jam Kapitoliaus kalvoje šventovę. Jai numatytoje statyti vietoje pastatydino šventovę naujai užgimusiam Viešpačiui ir pava-dino ją Dangaus Altoriumi. Ave coeli!

Laisvai vertė Kalpas Uoginius

VACLOVO ALKSNINIO PRANEŠIMAS

Pranešimas padarytas Vliko Seime, įvykusiame 1969 metais gruodžio 6-7 dienomis New Yorke

I. Planuojant mūsų tautos iš-likimą, jos iš okupacijų išsilais-vinimą ir nepriklausomą valsty-binio gyvenimo atstatymą yra visuomet būtina turėti mintį jos dabartinį išsisklaidymą: a) Tautos didžiama nors ir sveti-mųjų okupuota, tačiau gyvenan-ti savo žemėje kompaktiškai; b) Tautos žymi dalis (skaitoma apie trečdalis) gyvenanti lais-vame pasauly, nors ir išsisklai-dė, bet organizuoti ir laisvi ir c) Tremtiniai — kaliniai išblaš-kyti Rusijos plotuose. Pastaro-sios grupės nariai, būdami ver-go — kalinio padėtyje, nėra ir negali būti organizuoti ir todėl jų vaidmuo laisvės kovoje nega-li būti veiksmingas. Tačiau pir-mosios dvi tautos dalys, nors ir gyvendamos skirtingose sąly-gose, siekdamos to paties di-džiojo tikslo, bus lemiama veiks-mingos, vykdydamos kiekvie-na savo joms likimo skirtą misi-ją. Iš to seka, kad jos abi turi derinti savo veiksmus kuo glau-džiausiam laipsnyje, kiek da-bartinės sąlygos leidžia.

II. Kokios dabartinės sąlygos ir ką jos leidžia? Laisvės kovo-tojai — partizanai, nesulaukda-mi pagalbos, palikti savo liki-mui beviltiškoje kovoje, pakei-čiant jį jo gyvenamas aplinky-bes. Atrodo, kad tikriausias vertinimo matas būtų įsijauci-mas savęs ano vietoje. Kadangi anoje sistemoje visi gyventojai yra priklausomi nuo režimo ir laikomi jo pareigūnai, tai neleng-va praversti ribą tarp teigiamo ir neigiamo. Netenka stebėtis ir tuo, kad jaunesnioji karta, iš-tęsti kovą kultūrinėmis-kūrybos priemonėmis. Savo kūrybinį genijų tauta išvystė iki tokio laipsnio, kad tapo pirmaujan-ti vietoje Sovietijoje, o taipogi prasi-veržianti nei už jos ribų ir ste-binanti pasaulį. Tautos kūrybi-nis pranašumas leidžia jai pa-grįstai eiti likimo keliu su iš-kelta galva ir užtikrina jos am-kytojų prakalboms, vienas jau-nas baltų kalinys nučjęs prie tribūnos ir išeikęs popierium įvyniotą puokštę. Ta proga jis pasakė: "Leiskite mano tau-tiečių vardu įteikti jums puok-štę iš gėlių, kurios auga čia, toli nuo mūsų tėvynės". Kiti kaliniai pasijuto užsigavę dėl tokio jauno kalinio nusižemi-nimo ir ėmė šūkauti: "Išdavi-kas, šnipas!" Tačiau kai kal-bėtojas atvyniojo tariamųjų gėlių puokštę, pasirodė, kad vietoj gėlių buvo spygliuota viela...

tydama iš dangaus žvaigždžių. — "Kaip Viešpatį Dievą, Kapi-toliuje garbins šį Kūdikėlį, kurs vadinsis Kristumi, ir kuris at-naujins pasaulį ir pamokins bei išgelbės žmoniją... Arba, paga-liau, garbins Antikristą, bet ne-tave, nuodėmingasis ir mirtin-gasis žmogau!"... Tai pasakiu-si paliko cėsorių, prasiskverbė pro eiles iš baimės apstulbusių valstybės vyrų ir, nuėjusi nuo kalnagubrio, dingo.

Laisvai vertė Kalpas Uoginius

mai svarbiausias veiksnys bus šiame procese? Ieškant atsaky-mo, tenka sutikti, kad labai daug lems tuometinės tarptautinės aplinkybės, tačiau vyriausiu, le-miamuoju veiksnium bus pati tau-ta savo žemėje. Tai pripažis-tant savo imperatyvas — dau-giau jai dėmesio!

III. Jau beveik 30 metų pra-bėgo, kaip esame netekę savo valstybinės nepriklausomybės. Taigi jau tiek pat metų, kai tauta raitosi okupacijų konvul-sijose. Vyresnieji esame patyrę bolševikinės ir nacinės oku-pacijų skonį. Dar vyresnieji pri-simena netgi carinę rusišką oku-paciją. Visas turėjome pakęsti, o kai kada netgi su jomis ben-dradarbiauti. Tačiau dėlto ne-jaučiame todėl, kad nebuvo kitos išeities, o dažnu atveju tikėjo-me atlieką gerą tautai darbėlį. Taip derėtų vertinti ir dabarti-nę okupaciją ir tautos išgyve-nimus jos poveikyje. Vien to-dėl, kad okupuotos Lietuvos lie-tuviai yra režimo priešininkas ne-turėtų būti laikomas tautos priešu. Jo elgsena turėtų būti pasverta labai atsargiai, įsijau-mui beviltiškoje kovoje, pakei-čiant jį jo gyvenamas aplinky-bes. Atrodo, kad tikriausias vertinimo matas būtų įsijauci-mas savęs ano vietoje. Kadangi anoje sistemoje visi gyventojai yra priklausomi nuo režimo ir laikomi jo pareigūnai, tai neleng-va praversti ribą tarp teigiamo ir neigiamo. Netenka stebėtis ir tuo, kad jaunesnioji karta, iš-tęsti kovą kultūrinėmis-kūrybos priemonėmis. Savo kūrybinį genijų tauta išvystė iki tokio laipsnio, kad tapo pirmaujan-ti vietoje Sovietijoje, o taipogi prasi-veržianti nei už jos ribų ir ste-binanti pasaulį. Tautos kūrybi-nis pranašumas leidžia jai pa-grįstai eiti likimo keliu su iš-kelta galva ir užtikrina jos am-kytojų prakalboms, vienas jau-nas baltų kalinys nučjęs prie tribūnos ir išeikęs popierium įvyniotą puokštę. Ta proga jis pasakė: "Leiskite mano tau-tiečių vardu įteikti jums puok-štę iš gėlių, kurios auga čia, toli nuo mūsų tėvynės". Kiti kaliniai pasijuto užsigavę dėl tokio jauno kalinio nusižemi-nimo ir ėmė šūkauti: "Išdavi-kas, šnipas!" Tačiau kai kal-bėtojas atvyniojo tariamųjų gėlių puokštę, pasirodė, kad vietoj gėlių buvo spygliuota viela...

tydama iš dangaus žvaigždžių. — "Kaip Viešpatį Dievą, Kapi-toliuje garbins šį Kūdikėlį, kurs vadinsis Kristumi, ir kuris at-naujins pasaulį ir pamokins bei išgelbės žmoniją... Arba, paga-liau, garbins Antikristą, bet ne-tave, nuodėmingasis ir mirtin-gasis žmogau!"... Tai pasakiu-si paliko cėsorių, prasiskverbė pro eiles iš baimės apstulbusių valstybės vyrų ir, nuėjusi nuo kalnagubrio, dingo.

tydama iš dangaus žvaigždžių. — "Kaip Viešpatį Dievą, Kapi-toliuje garbins šį Kūdikėlį, kurs vadinsis Kristumi, ir kuris at-naujins pasaulį ir pamokins bei išgelbės žmoniją... Arba, paga-liau, garbins Antikristą, bet ne-tave, nuodėmingasis ir mirtin-gasis žmogau!"... Tai pasakiu-si paliko cėsorių, prasiskverbė pro eiles iš baimės apstulbusių valstybės vyrų ir, nuėjusi nuo kalnagubrio, dingo.

Laisvai vertė Kalpas Uoginius

(Nukelta į 2 psl.)

VACLOVO ALKSNINIO PRANEŠIMAS

(Atkelta iš 1 psl.)

bet pagelbstime ir savo artimiesiems. O kas svarbiausia — sudarome abipusį sąlytį, kurio galbūt didžiausias pasėkas šiandien dar sunku pramatyti. Nes yra didesnių vertybių net ir už tvirtiausią valiutą... Sutinkant, kad Maskvos biurokratai yra dominuojantis Lietuvos okupaciją veiksnys, tačiau nedera viską nuvertinti ir Lietuvos Respublikinę savivaldą, kuri siekia platesnės autonomijos ir kartais pasiekia pakenciamų kompromisų. Šios dienos įvykių eiga būtų sunku įsivaizduoti prieš penkiolika metų. Laikas eina ir karia naujus įvykius, kurie veikia nevistomet ir nevien tik okupanto naudai.

V. Vliko vaidmuo ryšių su tauta reikalu. Ligišiolinė Vliko laikysena ryšių su tauta reikalu buvo ir tebėra neigiamą. Juo, kaip vyriausiuoju veiksmu sekanti ta pažūra remia pasaulio bei atskirų kraštų bendruomenas (lietuvių), Amerikos Lietuvių Taryba ir kitos patriotinės

organizacijos, o taipogi spauda bei radijo valandos. Diplomatai laikosi gana santūriai. Vyriausioji motyva prieš bendravimą: a) Vieni kitus lankydami ir prašydami leidimų per Sovietijos įstaiigas, nusilenkiamie okupantui, tuo lyg ir pažeisdami okupacijos nepripažinimo statusą ir patys prisidėdami prie jos įteisinimo; b) Toks bendravimas tėra naudingas tik okupantui, nes per savo ištreinuotus agentus infiltruoja mums komunistinę ideologiją, sumažina mūsų atsparumą, siekia mus suskaldyti, o tuo pačiu sunaikinti kaip vieningą laisvės kovos veiksnį; c) Kiekvienas iš ten atvyksta turistais yra prieš indoctrinuotus agentus — šnipas; sąlytis su juo yra tolygu tapti jo propagandos auka; d) Vyksiantis į ten turistais yra išprievartaujamas išgaunant iš jo okupantui naudingus pažadus ir t. t.

VI. Negalima paneigti, kad šiuose teigimuose, kiek tai liečia prieš tikslus, yra dalis tiesos išskyrus poveikį į tarptauti-

nį statusą, tačiau juose: a) Tenušviesta tik viena medalio pusė ir b) visa atvaizduota sutirintomis spalvomis, taigi — šališkai. Pirmiausia tenka atnėsti motyvą, kad privatus žmonių bendravimas turėtų bet kokį poveikį į tarptautinį okupacijos nepripažinimo statuso pakeitimą. Tokios pažiūros nepagrįstumas (bent kiek tai liečia Ameriką, o tai svarbiausia) yra pakankamai paaiškėjęs ir jos laisvymasis yra tolygu klaidinimui visuomenės ir žalingas mūsų tautiniams tikslams. Baimė, kad prieš agentai taip lengvai įpumpuos mums bolševikinę ideologiją yra visiškai nepagrįsta. Taip galvojančiai nuvertina laisvojo lietuvių principų tvirtumą, bei atsparumą prieš propagandą, laiko jį "per paiką drimelį", tiesiog jį įžėdžia. Daugiau pagrindo yra tikėti atvirksčiomis pasėkomis, tai yra mūsų galvosenos įtaka anų propagandistams. Jūs išvesti iš lygsvaros ir priremti prie sienos nėra sunkus uždavinys, nes daug ką padengia Stalino-Hitlerio suokalbais, sukūrus tarptautinį nusikalstamą Lietuvos okupacijos ir aneksijos faktą. Maž. Liet. kolonizavimas, vietovardžių sususinimas, laisvos minties prieaspauda, istorijos falsifikacija, valstybinio ženklo bei himno draudimas, teroras, materialinis skurdas ir t. t. Tų faktų jie negali paneigti ir jeigu dėl savo įsipareigojimo jų negali vadinti tikros prasmės vardais, tai bent yra priversti susimąstyti. Tai gi konfrontacija su priešio ideologija mums nėra žalinga, o tegali būti tik naudinga. Nebėgti nuo jos reikia, o atvirksčiai — ją skatinti. Užsikirtimas kai kurių įtakingų Vliko vyrų nekreipti dėmesio į gyvenimo faktų diktuojamas naujas sąlygas, finansų instituciją veda į akligatvį.

VII. Veiksniai abipusį bendravimą peikdami iš principo, tačiau nepajėgdami sustabdyti natūralaus, įgimto tautiečių noro vienas su kitu matytis, pagaliau leidžia ieškoti ir plėsti asmeninius arba privačius ryšius. Į klausimą kas yra asmeniniai ar privatus ryšiai, atsakymas galėtų būti trumpas — visa kas nėra bendra arba oficialu yra asmeniškai bei privatu. Visokia iniciatyva, kuri nesikerta priešingumais su Vliko ir kitų veiksmų tikslais, siekiant Lietuvai laisvės, turėtų būti laikoma asmeniniais bei privaciais reiškiniais ir dėlto niekam neturėtų būti priekaištaujama. Į leistinų ryšių sritį galėtų tilpti: a) pavieniai apsilankymai pas giminės bei draugus; b) turistinės ekskursijos ir c) kultūrininkų, sportininkų, mokslininkų bei kitos ekskursijos, besireikšdamos tik savo atstovaujamos kompetencijos ir vengdamos politinių momentų, kas jau yra Vliko bei kitų veiksmų sritis. Tokios formulės užgyrimas labai palengvintų Vliko rūpesčius ir atpalaiduotų šios institucijos energiją, jos orumą ir tikslus atitinkančius darbus.

VIII. — Pagal ligišiolinę mū-

šios Lietuvos dainininkų koncertus, tuo metu vykstant sovietų Kaniavos koncertui Bostone, jame dalyvavusių apie 400 monių reakcija esą buvusi nealanki Vlikui, kas gali atsiliepti Tautos Fondo pajamoms. Pašios nuotakos buvo ir New Jorko koncerte.

IX. Prieš keletą metų atsilankius Chicagoje Vilniaus universiteto rektoriumi prof. Kubiliui ir susitikus su juo privačiai, būte ellei gerai žinomų iškilų veikėjų iš Vlikui artimų luoksnų bei spaudos žmonių, buvo stipriai paveikti minėti veikėjai vien už tą susitikimą. Prof. Kubiliaus adresu paskleista daug į įžėdžiančių, nors nieko konkretiai neįrodančių, teigimų. Jis buvo puolamas vien todėl, kad yra aukštas pareigūnas okupuotos Lietuvos mokslo institucijoje. Kiek vėliau Drauge tilpo išsamus aprašymas pasaulio matematikų kongreso Maskvoje, kur prof. Kubilius JAV matematikus atstovaujantiems lietuviui dr. A. Liulevičiui patiekė daug labai idomios medžiagos apie Lietuvos matematikus: visą eilę vardų, jų gabumus, darbo sritis ir t. t. Taigi prof. K. Chicagoje atvaizduotas monstru, o Maskvoje — labai simpatingu mokslininku. Šį nuotykį čia paminėjau tik todėl, kad pavaizduoti, kaip veikiama be atsakingumo jausmo bei nuoseklumo. Objektiviai žiūrint, atrodo, kad aukščiausios mokyklos rektorius lietuvis yra geriau, negu juo būtų maskolis arba kitas svetimtautis. Metant žvilgsnį ateitin galima ir pasvajoti. Universiteto rektorius turi artimus ryšius su šimtais profesorių ir tūkstančiais studentų. Jeigu jis savo sielos gėlmėse turi atitinkamą jausmą (kurio mes taip lengvai nesužinosime), kas šiandieną gali įvertinti jo būsimą rolę?...

Toki draudimai kontaktų su lietuviu iš anapus jau suplyšusios uždangos, jų atviras pravaržavimas įžėdinėjimais, tikrai prisideda prie mūsų išėjimo organizuotos bendruomenės skaldymo mūsų pačių rankomis, kas kaip tik atitinka Kremliaus norams. Kai dabar kas savaitę per radijo girdime ok. Lietuvos iškilųjų solistų dainas, tai, proga esant, pamatyti juos gyvus, pasigėrėti jų dainomis apsilankant jų koncerte mums yra draudžiama. Tai Vliko sukurtas paradoksas, kuris neprisideda prie jo populiarumo, bet tikrai prisideda prie mūsų skaldymo. To galima būtų išvengti, jeigu Vlikas tikrai įsijauštų į naujas laiko ir įvykių sukurtas aplinkybes, idant suprastų, kad tauta kaip vienetą ten ir čia siekia tų pačių tikslų ir pradėtų pagaliau dirbti tą darbą, kuriam dirbti jis likimo pašauktas; kad suprastų jog siekimas atskirti išėjimą nuo Metropolitijos yra ne tik nepopuliarus, bet didžiai žalingas ir pasmerktas nesėkmei, kad šio veikimo būdo turės būti atsisakyta ir juo anksčiau, juo geriau; kad surūdijusi ir sudraskusi geležinė uždanga, skirianti lietuvių nuo lietuvių, turėtų būti draskoma toliau ir kuo plačiau, bet nebūtų lopoma Vliko pastangomis ir jo lopais.

X. Galima prileisti, kad atvykstantieji iš anapus uždangos, vienas daugiau kitas mažiau yra paveikti pavergėjo ideologijos bei propagandos, tai natūralu. Būty beveik stebėtina, jeigu būtų kitaip. 30 metų okupacijų daro savo. Vyresnieji "partiečiai" (maždaug Paleckio amžininkai) verti didelių priekaištų, tačiau apie juos netaisakoma daug kalbėti, kadangi jie, dėl savo amžiaus, išeina iš aktyvios veiklos, todėl jau nebeaktualūs. Patys veiksmingiausiai, 45 metų ir mažiau, augę brendę ir mokęsi naujoje santvarkoje netaikytini atsakingais už tos santvarkos įsigalėjimą. Laikui bėgant tas santykis tik didės. Nors dabar, žinant Stalino-Hitlerio suokalbį, yra aišku, kad net ir dar didesnės negu mūsų partizanų sudėtos au-

kos nebūtų galėję tautos laisvės apginti. Tuo metu tautai, be savižudybės nebuvo kitos išeities, kaip tik persiorientuoti ir prisitaikyti. Beprasminga savižudybė nėra nei praktiška nei naudinga. Vergiją galima laikinai pakeisti ligi ateis proga ją nusikratyti; bet kas žuvo — yramirės ir jam daugiau progos nėra. Aukos rizika yra prasminga tik turint viltį laimėti. Garbė žuvusiems herojams anuomet turėjusiems viltį laimėti. Tėvynėje likusiųjų tarpe buvo herojų, buvo ir niekšų. Tačiau didžiama yra tarp tų dviejų kraštutinių — normalūs žmonės, siekiantys ramesnės gyvenimo. Ko trūksta išeivijoje — tai

herojų. Nes čia nebuvo rizikos dėl lietuviškų įsitikinimų ar kovos netekti gyvybės ar laisvės. (Čia suprantama neličiama jėgų lietuvių karių dalyvaujančių karuose už šio krašto interesus. Todėl tenka laikyti neatsakingais kai kurių "narsuolių" braviusius pašukavimus, kad viskas, kas iš anapus uždangos, yra tik okupanto indoctrinuoti pasidavėliai, niekšai, išdavikai ir todėl nieko daugiau, išskyrus mūsų panieką, jie neverti. Sutinkant, kad tokių atvejų gali būti, tačiau neįtikina jų suvisuotinimas, nes jų tarpe gali būti ir herojų. Pažįstant bolševikinę

(Nukelta į 3 psl.)

JONISKIEČIŲ LABDARYBĖS IR KULTŪROS KLUBAS

LINKI LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ 1970
METŲ NAUJIENOMS, VISIEMS NARIAMS IR
DRAUGAMS

JULIA SACAUSKAS — Pirmininkė
HELEN VENGELIAUSKAS — Vicepirmininkė
MARY URBELIS — Nutarimų raštininkė
BERNICE ŽEMGULIS — Finansų raštininkė
JULIUS KLIMAS — Išdininkas
ANTOINETTE KALYS — kontrolės raštininkė
A. JUSAS — korespondentas

1969 METU MARQUETTE PARKO
NAMŲ SAVININKŲ ORGANIZACIJOS
VALDYBA

Šv. Kalėdų ir Naujų Metų proga sveikina
visus savo narius ir prijauniančius

Marketai parkiečiai bei apylinkės namų savininkai, kurie dar nėsate šios organizacijos nariais, prašoma įsirašyti. Nes šiuo laiku visi turime būti gerai organizuoti ir reikalui esant, visi bendrai kovoti už savo turimas nuosavybes ir kitus reikalus, liečiančius namų savininkus. VALDYBA

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ
NAUJŲ METŲ

visiems savo taupytojams, kaimynams ir
geros valios lietuviams linki

PEOPLES FEDERAL SAVINGS
AND LOAN ASSN.

STANLEY W. ROPA, Prezidentas

5 1/4% PAID ON CERTIFICATES
4 3/4% PAID ON REGULAR SAVINGS ACCOUNTS

PEOPLES
Federal
SAVINGS
and LOAN ASSOCIATION

1618 W. 18th Street
(near Ashland) HAYmarket 1-5500
Chicago 8, Ill.

Linksmų Kalėdų ir Laimingų Naujų Metų
visiems savo bičiuliams ir geros valios
lietuviams linki

JOHN ZURIS, Advokatas

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ
NAUJŲ METŲ
visiems savo nariams linki

LITHUANIAN
NATIONAL DEMOCRATIC CLUB

Valdyba:

JOE PAKUDAITS, pirmininkas
JOHN KIAUNĖ, vicepirmininkas
SIMON GALZIN, kasierius
JOE BALICKAS, protokolų raštininkas
ANNA TRAKIN, finansų raštininkė

LINKSMŲ ŠV. KALĖDŲ ŠVENČIŲ
IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
linki savo klientams, draugams ir
pažįstamiems

NERINGA VALGYKLA
TERESĖ ir JONAS AGUIAR, sav.

2632 West 71st Street
Tel. 776-1018

LINKSMŲ
KALĖDŲ

AL. VAITIS

VACLOVO ALKSNINIO PRANESIMAS

(Atkelta iš 2-ro psl.)

sistemą ir žinant, kad jie turi grįžti atgal, net ir jų pasisakymus žodžiu ar raštu turime pasverti atsargiai, mokėti skaičiuoti tarp eilučių ir suprasti, kad jie negali elgtis kitaip. Pagalios pažvelkime ir patys į save: juk ne jie, o mes pasirinkome saugumą vietoj kovos, palikdami anuos savo likimui... Mes, o ne jie, esame paženklinę ženklu, kuris turi savo vardą, anaipol ne heroizmą reiškiantį. Todėl ne mums dera būti anų žiauriais teisėjais. Adomo Mickevičiaus sukurta legendinė Konrado Valenrodo poema tebėra aktuali. Prasminga yra tikėti, kad Valenrodo tipo veikėjų dabartinėje Lietuvoje yra apstu. Jų tikrasis vaidmuo išryškės tik tai laisvės kovos valandai išmūšus. Jų veikloje glūdi mūsų viltis, pastangų prasmė ir ateities sėkmė.

XI. Įsivaizduokime okupaciją prasitęsiant dar 30 metų, taigi viso 60. Kas yra realus galimumas. Sekdami griežtai Vliko discipliną, su Metropolija nepalaukime jokių ryšių. Jie sau, mes sau. Praktiškai jau nebebūtų žmonių tėvynėje prisiminančių nepriklausomybės laikus, išskiriant retus senelius su tolimais miglotais vaikystės prisiminimais. Prileiskim, kad tuo metu tarptautiniai įvykiai susiklostytų taip, kad atsirastų reali galimybė tautai išsilaivinti. Mes, Vliko vadovaujami, jau būtume nutolę nuo tautos daugiau negu mūsų bajorai nepriklausomybės kovų metais. Daugiau todėl, kadangi anie gyveno savo žemėje ir su savąja tauta, o mes gi išsiblaškę tarp svetimųjų. Būtume nutolę vieni nuo kitų tiek, kad vieni kitų nebesu-prastume ir būtume visiškai realiai atskilę nuo savo tautos. Ar begalėtų tuomet Vlikas kon-

struktyviai įsijungti į tautos išsilaivinimo eigą. Atrodo, kad ne. Už tokį tautos suskaldymą atsakomybė tektų kaip tik Vlikui. Tikėtina tačiau kad taip neatsitiks, kad Vlikas pakeis savo strategiją ir, vietoje, kad drausti, skatins ryšius su tėvyne, nes gerų patriotinių tikslų siekianti institucija negali pasilikti klaidingame užsikirtim taip ilgą laiką.

XII. Šių metų pavasarį Vliko surengtame simpoziume ryšių su tėvyne tema vienas iš rinktinių Vliko kviestų prelegentų teigė: Kiekvienas atvykstantis iš ten yra okupanto agentas. De mūsų paniekos ir baikoto nieko bendro su jais. Kitas prelegentas prabilo priešingai: Kiekvienas svečias iš tenais yra mūsų brolis-lietuvis. Sutikime juos su meile. Susitvarkykime taip ir globokime juos per visą jų čia buvimą laiką ir visiškai neprileiskime į sąlytį su vietiniais bolševikais-komunistais. Jeigu atsitiks ir taip, kad pagerbsime išgamą vietoj patrioto, tai nebus didelė klaida taipogi, nes negalime žinoti kas dedasi kito žmogaus sielos gelmėje. Pakeisti savo nuomonę yra žmoniška. Yra gausybė nusivylusių bolševizmu ir jų skaičius auga. Draugiškumas ir meilė padarys daugiau naudos, negu neapykanta ir panieka.

Tame pat simpoziume kitas kalbėtojas mano: Niekas neturėtų vykti į darbinės santvarkos Lietuvą, dėl čia pat aukščiau pasakytų priežasčių; ypačiai pavojinga ten vykti kunigams. Sekantis kalbėtojas ragina kuo daugiau lankytis tėvynėje, o ypačiai kunigams — jie ten daug išmoksis patriotizmo ir pasiaukojimo srityse. Taip įvairuoja patriotų viena kitai griežtai priešingos nuomonės uždarame susirinkime. Nieko nėra blogo turėti savo įsitikini-

mus. Valia juos pakeisti įsitikinimus priešingai. Tačiau jiems prasiveržus į viešus susirinkimus ar spaudą, atsiranda mėgėjų jiems priešingos minties reiškes įtarinėti bei įžeidinėti, neva patriotizmo vardan, dažnai neturint nuovokos apie gilesnį reikalo esmę, o šūkaujant tik iš vakarykštės inercijos, nieko neįsmokius iš laiko ir įvykių raidos.

XIII. Negalima tačiau praėti pro šalį nepastebėjus fakto, kad Vliko nusiteikimuose atsiranda šviesių pragiedrulių. Naujausių ir labiausiai girtinų yra laikytinas pastarosios Vliko direktyvos (Draugas šių metų spalio 21 d.) pabaiga. "...Šia proga kviečiame laisvojo pasaulio lietuvius ieškoti asmeninių ryšių ir juos stiprinti su pavergtais lietuviais". Ši tikrai puiki užbaiga vainikuoja visą darbą. Ją turint paskutinia, atrodo, nustoją reikšmės ir prasmės kitos, pirmesnės, šio dokumento dalys. Deja, taip nėra, nes išties dokumentą tenka imti kaip vienetą. Viena kitai prieštaraujanti dalys liudija, kad ir pačioje Vliko valdyboje yra bent dvi skirtingos nuomonės, kurias abi buvo būtina patenkinti.

Šių metų vasario 1 d. Vliko Taryba, Seimo pavesta, paskelbė direktyvą, kurios turinys yra skirtingas. Klausimas: Ar naujoji, valdybos paskelbtoji, panaikina Tarybos priimtąją? Atrodo, kad taip negali būti. Tokiu atveju — ar nederdaug painiavos?

Gerbiame Vliko Seimo atstovai, esu įsitikinęs, kad Vliko Seimas yra pati geroji vieta išsakyti naujas mintis, ieškant veiksmingiausių priemonių pasiekti Vliko užsibrėžtam didžiajam tikslui — išlaisvinti Lietuvą.

SKAITYK IR KITAM PATARK
SKAITYTI "NAUJIENAS"

LIETUVŲ MENAS

(Iš Balzeko muziejaus foto archyvo)

Atsiųsta paminėti

VARPAS NR. 9 1969

Ką tik gautas "Tautos ir žmogaus laisvei, tautinei kultūrai ir lietuvių" žurnalo "VARPO" Nr. 9, kurį Chicagoje leidžia Varpininkų Filialų Draugija, redaguojama Antanas Kučys, administruoja Titas Briškaitis ir šiame nr. bendradarbiauja J. Audėnas, B. Auginas, Pr. Čepėnas, V. Čižiūnas, L. Dovydenas, K. Gaidžiūnas, K. Grinda, Dr. P. Jonikas, V. Jonynas, Dr. K. Karvelis, A. Kučys, Liūnė Suteima, Dr. J. Pajaujis, A. Pakalniškis, B. Paramskas, A. Ramūnas, D. Sadūnaitė, V. Šlaitas ir Dr. Vanda Sruogienė.

"Varpo" 9-sis numeris turi 224 puslapius teksto su aplanku, šiek tiek iliustruotas, gerame popieriuje švariai atspausdintas ir sudaro nebe žurnalą, o pilnos knygos išpūdį. Tiražas 1000. Gaila, kad iš kuklumo leidėjai nė kainos nepažymėjo, bet iš palydaščio matyti, kad užteks \$2.50 perlaidos ar čekio, siųstino adresu: T. Briškaitis, 1214 N. 16th Ave., Melrose Park, Ill. 60160.

Turinys, suprantama, pagal leidinio apimtį, labai ilgas ir įvairus. Čia įmanoma suminėti tik prabėgus vieną kitą parinkto straipsnio antraštę:

A. Kučio (įžanginis): Realistų iliuzijos; Dr. K. Karvelio: Europos apsiungimo procese; Dr. Juozo Pajaujo: Petras Klimas; K. Grindos: Lietuvių kalba ant genocidinių Maskvos svarstyklių, su parašėmis: Komunistinėje valstybėje įsigalėsianti tik viena kalba; Kodėl primetama rusų kalba nerusų tautos? Nerusų kraštų kolonizavimas, vietinių gyventojų išsklaidymas ir rusų kalbos plėtimas; Permatomas bolševikų užmačių šydas ir Kalbos struktūros sovietinimas ir rusinimas. Primygtinai patartina visiems perskaityti.

Toliau V. Daugirdaitės - Sruogienės: Mūsų šeimų problemos išsivijoje, Juo Audėno: Sovietinė žemėvalda; Al. Pakalniškio: Prieš 25 metus; V. Čižiūno: E. Mieželaičio poetinė publicistika; Pr. Čepėno: Pastabos apie "Lithuania 700 years" ir Naujos "Tautos Praeities" knygos; V. Sruogienės: Apie kitą bendradarbiavimą su Lietuva.

Toliau Liūnės Suteimos, Šlaito, Gaidžiūno ir Ramūno eilėraščiai, Liūda Dovydeno pasaka apie laumę ir paparčio žiedą ir visa eilė praktiškų klausimų bei atsakymų.

Mačiusiųjų nuomone, šis Nr. 9 geras iš geriausių. J. Pr.

PRANESĖJAS

Lietuvių Žurnalistų Sąjungos Centro Valdybos neperio-
linis biuletenis 1969 m. lapkri-
is, Detroit, Mich. Lietuvių
vietimo ir šeimos metai. Su-
aktuviniai Juozo Tumo - Vaiž-
anto metai.

Šis 16 puslapių leidinys, at-
odo, yra "faktas ant veido",
kad buvusios Lietuvos Žurna-
listų Sąjungos daigas, išdygęs
nedėkingiausiose DP sąlygo-
se, lėtai, bet nuosekliai įsisk-
nėja ir išsišakoja į tikrą savo mo-

finos LŽS palikuonę, siekian-
čią apjungti visus sveltinose
salyse ne tik su žurnalistiniu
"pašaukimu" ką nors bendra
turinčiusius, bet ir padėti jiems
savo veiklos mediume įsigyti
prideramą vardą ir svorį. Ta-
tai aiškiai matyti iš šios Sąjun-
gos pirmininko Vytauto Alan-
to šiame leidinyje įdėto prane-
šimo: Sąjungos einamieji rei-
kalai.

Tų reikalų, pasirodo, esama
daug ir įvairių, kas atspindi
ir šio leidinio turinyje: Sąjun-

gos piniginis stovis; Atgarsiai;
LŽS namie ir svetur; Lietuvis
žurnalistas tremtyje; Tremties
lietuvių žurnalisto pareigos;
Kokių sugestijų mes gauname;
Mūsų mirusieji (suminėtos pa-
vardės apie 40 pokario metais
mirusių spaudos žmonių).
Straipsnis apie turimą J. Tu-
mo - Vaižganto asmenybę, ki-
tas apie naująją LŽS garbės na-
rį Adolfą Klimą ir apie mirusį
muziką - laikraštininką Juozą
Bertulį. J. Pr.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

STANLEY MOLIS IR GEORGE W. DUNNE

linki linksmų Kalėdų ir laimingų Naujų Metų gausiems Naujienu
skaitytojams

Cook County tarybos pirmininkas George W. Dunne ir techninis inžinie-
rius Stanley Molis laukia naujos Dan Ryan kelio šakos atidarymo ceremo-
nijų. Kelias praveistas tarp 127-tos ir 147-tos gatvių. Jis kainavo 18 ir pusę
milijonų dolerių. Molis dirba miesto savivaldybėje. Jis buvo vienintelis
lietuvis, dalyvavęs naujo kelio atidarymo iškilmėse.

VISIEMS PRIETELIAMS, DRAUGAMS IR BICIU-
LIAMS LINKIU LINKSMAI PRALEISTI KALĖDŲ
ŠVENTES IR LAIMINGAI SUTIKTI
NAUJUOSIUS METUS

Dan Kuraitis

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ MŪSŲ TAU-
PYMO IR SKOLINIMO NARIAMS, BENDRADARBIAMS IR VI-
SIEMS LIETUVIAMS LINKI
VALDYBA IR DIREKTORIAI

JOHN PAKEL, Prezidentas

**CHICAGO SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION**

6245 So. WESTERN AVENUE

CHICAGO, ILL. 60636

GRovehill 6-7575

DR. P. G. LUOMONS

APIE ATOSTOGAS, MOKSLĄ IR SPAUDĄ

Butu laimėjus kada Lietuvos kaimo žmogus apie atostogas nieko nežinojo. Pasibaigus darbinei savaitės, dažniausiai apie Kalėdas, ūkininkai samdiniams išmokėdavo sutartą atlyginimą ir juos paleisdavo namo. Žiemos speigus jie praleisdavo kaimo namuose, nors mažoje gryteleje. Tai tokios jų atostogos būdavo anais carinės priespaudos laikais. Dabar dar žiauresni maskoliai lietuvius smaigia.

Studentai tais laikais sugūžėdavo į namus, bet jie tuoj kibdavo į ūkio darbus padėti tėvams. Ligi 1906 m., kada išvykau į Ameriką, kaip augintinis gyvenau pas vieną savo dėdę. Iš Ekaterinoslavo beveik kiekvieną vasarą parvažiuodavo paviešėti į savo tėviškę, Miežiuų kaimą, Krinčino parapiją dr. Jo-

nas Sivickas. Jis tuoj kviesdavom kaimo žmones atvykti pas jį su savo negalavimais. Už tai jis jokio atlyginimo neimdavo. Bet kai apylinkės žmonės, ypač žydai, sužinodavo jį atvažiuojant, tai privažiudavo ir priedavo tiek daug, kad dėdės kieme vežimams vietos nebūdavo. Daktaras dirbdavo nuo ankstyvo ryto, ligi vėlaus vakaro. Tai tau ir atostogos. Tie ligoniai daugumoj būdavo vargšai, bežemiai, kuriems sergant daktaro pataravimas buvo neprieinamas.

Parvykusiems studentams buvo ir išimčių. Jei studento tėvai buvo pasiturintys, tai parvykusio pailsėti prie darbo nestatydavo. Jie jį pagerbdavo kaip mokslo vyrą. Jei aštuntos klasės mokinys atsisakydavo stoti į kunigų seminariją, tai

dažniausiai tokiam tėvas nedavom eiti pūdyti arti. Tada mokslui būdavo galas.

Šiandien jau kiti laikai. Išaugusi technika sutrumpino darbininkų darbo valandas, jie išsikovoję geresnio atlyginimo ir atostogų. Geresni uždarbiai įgalino darbininkus įsigyti automobilius. Turėdami tą priemonę, žmonės dabar gali leistis į tolimes keliones. Vieni važiuoja pailsėti, kiti lankyti giminių ar pažįstamų, o dar kiti pamatyti pasakišką kraštą ir įdomius Amerikos krašto. Prieš važiuojant reikia žinoti iš anksto ką nori pamatyti. Kitaip, apaktyti daug įdomių vietų ir nieko nematyti.

Kokių turtų iš tokių kelionių parsiveži, tai priklauso nuo keliautojo. Vieni parsiveža grybų, kiti riešutų, o dar kiti — parsiveža prisipirkę visokių menkniekių. Aš žinau vieną labai malonų ir akylą žmogų, kuris iš savo kelionių parsiveža gausybę medžiagos apie matytas vietas ir jų istoriją. Tas žmogus tai Juozas Pronskus (J. Pr.), vienas iš Naujųjų redakcijos narių. Pro jį niekas nepraslenka nepastebėtas. Jei jis ko nemato, tai kaip ta smalsioji lapė, užuodžia. Kiekvieną aplankytą vietovę jis taip išstudijuoja, lyg būtų ten nuolatinis gyventojas. Jis vieną kartą su a. a. Povilu Mileriu nuėjo į Dankaus ūkio pirtį, išsipirė vantomis, bet tik gaila, kad tos pirties negalėjo paragabenti į Naujienas, nes nėra vietos kur ją padėti.

Kelionės pasirinkimas

Turime naują automobilį, tai reikia išbandyti ligesnei kelionei. Bet tai nėra tas vienas tikslas. Jau keturi metai kaip buvome savo įprastose "tėvynėse" — Rockforde ir Chicagoje. Ten turime giminių ir daug gerų pažįstamų. Reikia aplankyti ir pasibūčiuoti su jais. Reikia apsispręsti, kuriuo keliu važiuoti. Geriausiai žinomas 66 kelias (dabar bus vadinamas — Interstate 40). Iš Pomona, Kal., jau daug kas važiuoja. Bet jau painu pravažiuoti St. Louis ir Albuquerque. Be to, jis vietomis nuobodus. Gražiausi vaizdai prasideda Flagstaff, Ariz. Čia yra kuo pasigrožėti. Iš čia nepertoli, kiek į šiaurę, ir garsumas Grand Canyon griovys, kurį amžių bėgyje vanduo išplovė apie mylios gilumo. Tame griovyje vietomis liko aukšti, spalvoti kalnagūbriai. Jie atrodo lyg katedrų bokštai. Gilumon

išsiūnėjus matyti siaura, gelsva juostelė. Tai Colorado upė. Kiekvienas keliautojas turėtų šį "stebuklą" pamatyti.

Gale šio žavingo Canyon'o yra garsioji Hoover užtvanka. Nesigailėsite ir ją pamatę. Vadovas keltuvu nuleidžia apie 50 aukštų dangoraižio žemyn ir įveda į milžiniško aukščio patalpą, kur sukasi 7 milžiniški elektros generatoriai. Vadovas ten viską išaiškina. Šis kelias praeina apie tris kvartalus nuo mūsų gyvenvietės — Pomona.

Šiuo kartu aš su savo Margarita pasirinkom kitą kelią. Nuo Barstow, Cal., pasirinkom 15 Interstate, link Las Vegas. Iš čia, šiaurės rytų link į Utah valst. Utah valstija tuo įdomi, kad čia yra daug raudonspalvių kalnų. Jų šlaitai stačiai nuslenka žemyn. Tie kalnagūbriai taip gražiai gamtos išskaptuoti, lyg tai būtų architektų darbas. Jų raudona spalva įvairiai kaiteliosi — nuo stipriai raudonos, ligi ružavumo. Gražiausias tos rūšies akmenynus galima matyti Zion nacionaliniame ir Bryce Canyon, Utah parkuose, kurie prasideda netoli į šiaurę nuo Grand Canyon. Šis kalnynas yra trečias Amerikos vakaruose. Jis vadinasi Wasatch. Tarpukalnių klionuose matyti gražiai išsidėsčiusios ūkininkų sodybos. Keliaujant pravartu turėti foto aparatą su spalvotais filmais.

Saulė leidžiantis mažame miestelyje sustojome nakvynei. Po vakarienos jautėmės pavargę. Keliaujant automobiliu vargelis yra lyg tavo brolis, kuris keliauja kartu. Bet keliaujant kas vargelio paisys. Diena buvo šilta, ir jau buvome nukeliavę apie 600 mylių. Buvo malonu nusimaudžius pakristi į lovą. Motelyje buvo net dvi biblijos. Viena visur sutinkama, o kita mormonų. Mat, čia netoli, Salt Lake City, yra mormonų sostinė. Nežinau, tiesa ar ne, bet kalbama, kad nesant mormonų neapsimoka brautis į jų apylinkes, nes ten negautum jokio darbo, nors ir būtum profesionalas.

Kitą rytą kėlėmis anksti. Manoji Margarita vežėsi elektrinį puodą, tai besiprausiant pasigaminome kavos. Išgėrę važiuojame toliau. Kelias sukinėjasi ir daug šaltinių kelių. Rodyklės prabėga greičiau, negu jas spėji perskaityti, todėl lengva paklysti. Margarita yra mano kelrodis ir nurodinėja kur man sukli. Privaziavome žavingą vietovę,

kur kalnai šlaitai žaliuoja apaugę spygliuočiais medžiais. Tarpais yra ir lapuočių, kurie rudėjęnt pasipuošia įvairiomis spalvomis.

Bevažiuojant kreipiausi į Margaritą. Sakau, jog man rodo, si, kad esame paklydę. Kelio rodyklė rodo 6, kuriuo galima nuvažiuoti į Colorado valstiją. Ten, rodos, už dienos sprogdins tominę bombą. Ir mudu galime atsidurti toje nežinomoje karalystėje, iš kur niekas negali grįžti ir pasakyti, kaip ten yra. Sustojome prie mažos kavinės pasiklausti kelio. Pasirodė, kad tikrai esame paklydę ir turėjome grįžti apie 90 mylių.

Pagalau Wyoming valstijoje įvažiuojame į Interstate 80 kelią. Interstate keliai projektuojami federalinės valdžios Washington, D. C. VISOJE šalyje jų yra apie 40,000 mylių. Federalinė valdžia jų statybai apmoka 90% išlaidų, 10% apmo-

ka valstijos, ner kurias tie keliai eina. Šie keliai daugumoj aplenkia didžiuosius miestus ir kelionę padaro greitesnę. Važiavimo greitis — 75 mylios. Bet tokiu greičiu važiuojant daug automobilių pralenkia, lėkdamai 80—90 mylių per valandą. Už tokį greitį, atsakomybę ima si vairuotojas. Amerikos automobiliai tokiam greičiui pritaiškinti, todėl toks greitis jiems nekenkia. Žinoma, jei tokiu greičiu smogsi į betono sieną, tai jau kitas reikalas. Vienas General Motors aukštas pareigūnas pasakė, kad buferiai automobilių apsaugoja, jei važiuojama 2.8 mylių greičiu. Kitaip jokios apsaugos nėra.

Pirmoji sustojimo vieta — Rockfordas

Šis greitis jungia Ramųjį vandenyną su Atlantu. Pakeliui yra mano Margaritos tėviškė, Spring Valley, Ill. Nuo čia Rockfordas, mūsų pirmoji sustojimo

vieta. Rockforde gyvena senieji mūsų bėduliai — Petras ir Stas. Alinauskai. Mes juos visada užklumpame netikėtai. Paviešėjome skambutį, tuoj pamatėme dvi poras džiaugsmu ir draugiškumu žibančių akių. Įėjus mo visas namas subyrės. Jaučiuosi pavargęs ir prašau Petrą duoti man atsikvėpti. Po važiuojimo automobiliu nuovargio dabar gauni atpildą širdingų bičiulių globoje. Pas Alinauskus paviešėjome su jų maloniu gyventoju Velykiu. Atsisveikinant Velykis žvilgtelėjo į mūsų asarotas akis ir nepratarė nė vieno žodžio. Širdyje buvo tik šiltas širdingumo jausmas.

Į Rockfordą atvykome šeštadienį priešpie. Kadangi šeštadienis yra laisvalaikis žmonėms pabendrauti, tai su Alinausku

(Nukelta į 7 psl.)

Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujųjų Metų gausiems savo pažįstamiems ir bendradarbiams linki

GEORGE J. JONIKAS
ir JOHN A. JONIKAS

7058 So. Fairfield Ave.

RE 7-0017

ISTEIGTAS 1914 METAIS

Linksmų Kalėdų ir Laimingų Naujų Metų
linki visiems geros valios lietuviams

METROPOLITAN BANK & TRUST CO.

2201 WEST CERMAK ROAD

Kampas LEAVITT STREET

Tel. CL 4-1000

BANKO VALDYBA IR DIREKTORIAI

Visos taupymo sąskaitos apdraustos iki \$15,000.00

ŠVENTŲ KALĖDŲ IR LINKSMŲ NAUJŲ METŲ
linki visiems lietuviams ir kviečia visus vieningai dirbti
Amerikos ir Lietuvių Tautos gerovei

LITHUANIAN CHAMBER OF COMMERCE
OF ILLINOIS
4030 ARCHER AVENUE

VALDYBA:

KAZIMIERAS G. OKSAS — Prezidentas
PETRAS VILKELIS — I viceprezidentas
RONALD GREGG — II viceprezidentas
FELIX RAUDONIS — III viceprezidentas
BRUNO GRAMONT — Sekretorius
ADOLFAS BALICNAS — išdininkas

DIREKTORIAI:

STANLEY BALZERAS, Sr.
JUOZAS BACEVICIUS
JOHN G. EVANS
DR. JOSEPH B. JEROME

WILLIAM J. KAREIVA
BRUNO KLEMK
DR. KAZYS SIDLAUSKAS
VYTO SHUKIS

LINKSMŲ KALĖDŲ
ir
LAIMINGŲ BEI SĖKMINGŲ
1970 METŲ

VISIEMS DRAUGAMS, BIČIULIAMS,
PRIETELIAMS IR VISIEMS CHICAGOS
LIETUVIAMS LINKI

Povilas ir Sally RIDIKAI

3354 South Halsted St.

CHICAGO, ILL.

YArds 7-1911

CIVILIZACIJOS PALAIMA IR PRAKEIKIMAS

Žmogus vis gresmingiau tēršia savo gyvenamąją aplinką

Žmonių mūsų planetoje šiuo metu yra "dar tik" apie pusketvirtą milijono, ir jau kyla nebeapsiklausomas šauksmas, kad pavojingai pradeda užteršti savo gyvenamąją aplinką — žemę, orą ir vandenį. Kas bus po dar vos tik 30 metų, kuomet spėjama žmonių skaičių žemėje dar padvigubėsiant...

Spauda ypatingai garsiai surinka toms dienoms, kai didmiesčius užgula "smogas", tai yra sieros, anglinio dūjų ir suodžių bei dulkių tirštų miglos dangtis. Kai vėjas tą purviną įkapę išblaško, ir vėl viskas apimsta kitoms problemoms užimant pirmasias vietas.

Chicago ypatingai sujudo, kai praėjo lapkričio 6 - 11 dienas visas miestas troško ypatingai tirštame nuodingame polucijos dūjų debesyje. Kiek tai atsiliepia į žmonių sveikatą, neteko pastebėti bendro autoritetingo suvestinio, tik tiek, kad ligoninėse ir klinikoje padaugėjo lankytojų su įvairiais kvėpavimo negalavimais ir, kad nuo plaučių ligų per tas 6 dienas užregistruota apie 50 daugiau mirimų negu normaliai būna. Bet gi Wa-

shington Post rašė, kad pavyzdžiui New Yorko mieste nuo tirštos polucijos tiesioginiai miršta kasdien po 10 iki 20 žmonių.

Kaip žudikiškas yra oro apnuodijimas, aiškiai parodė mazo iš 14000 gyventojų per 20 mylių nuo Pittsburgo esančio miestelio Donoros, Pa., pavyzdys. Tame plieno liejyklų miestuke Monongahela upės dabuhoje spalio 27 d. "rudasis maras", kaip tenyksiškai vadina "smogą", apsargino 5,910 žmonių, iš kurių 22 mirė. Donoros ore kenksmingų teršalų tuo metu būta iki 5, kai Chicagoj lapkr. 6 d. 6 val. ryto vienoje vietoje (prie Lakeview) būta net 9,75 kaž kokios ten skaičiavimo lentelės tašku.

KO TIK MCSŲ ORO NĖRA

Chicago oro polucijos kontrolės departamento direktoriaus asist. Kasano pranešimu, jo įstaiga matuoja ore tik dvi teršalų rūšis — sieros dvideginį (sulphur dioxide) ir "partikuliuotą medžiagą", tai yra ore skraidančias purvo dulkeles. Ji bet gi nematuoja angliavandenių, anglies viendeginio (carbon monoxide) ir azoto (nitrogeno) junginių, nors

šios medžiagos yra nemažiau nuodingos kaip sieros dvideginis.

Nitrogeno (azoto) dvideginis, pavyzdžiui, 1968 metų indekse pavadintas mirtinu nuodu, lyginamu pavojingiausiomis dujomis. Plaučių uždegimas nuo nitrgeno dvideginio, sakoma tame indekse, sukelia labai mažai skausmo arba net nepastebimas, tačiau jo sukeltoji endema arba plaučių audinių sutinimas po kelių dienų gali baigtis mirtimi. Indekse sakoma, kad azotinio dvideginio (nitrgeno dioxide) 100 dalių viename milijone dalių oro yra pavojingas, kad ir trumpam laikui, o 200 dalių gali būti fatališka. Azotinis dvideginis gaunasi deginant anglis arba aliejų, taip pat jo automobilių išdegose (exhausts). Anglinis viendegis taip pat yra automobilių išdegų produktas; jis tirščiausiai yra koncentruotas gatvėse ir judraus trafiko srityse.

Edgewater ligoninės daktaras Levine aiškina, kad anglinis viendegis, patekęs į kraują srovę, iš jos beišina ne anksčiau, kaip per 24 valandas, dėlto miesto gyventojams kasdien tų dūjų plaučius prisitraukiant, jos vis daugiau susikaupia organizme, užblokuodamos raudonosios kraujo cėlms deguonį gabenančią substanciją — hemoglobimą.

Nėra ir namuose saugumo nuo anglinio viendeginio: jį dažnai leidžia sugedę ar netvarkingi pečiai, dujomis kūrenamos krosnys, jomis šildomi radiatoriai ir pan.

NEGERIAU IR SU GERIAMUOJU VANDENIU

Bet toli gražu ne vien dujomis nuodijasi žmonės. JAV Viešosios sveikatos tarnyba (U. S. Public Health Service) perspėja, kad vien Chicago municipalinės vandens siste-

Kalėdų sniegas. Žiema gražiai papuošia savo žolynus

Nuotrauka Skittis

mos aptarnaujami apie 8 milijonai žmonių, kurie manosi gauną iš kranų švarų vandenį gerti, geria dažniausiai toki, kuriame bakterijų kiekiai prašoksta tos įstaigos nustatytus švaraus vandens kriterijus. Vartotojų apsaugos įstaigos (Consumer Protection Service) administratoriaus C. C. Johnson pareiškimu, padarius vandens bakteriologinę analizę daugiau kaip 700 vandens pavyzdžiuose buvo rasta koliformų, tai yra vanduo buvo užterštas žmonių išmatomis...

Johnson be to pareiškė, kad iš vienoje srityje ištirtų 189 vandens pavyzdžių keturiolikoje buvo per didelis kiekis arseniko, o 28 pavyzdžiuose nitrato (azotinių junginių) kiekis viršijo ribas. Iš 79 ištirtų pavyzdžių 76 turėjo pesticidų (parazitams nuodyti chemikalų)...

Maisto užteršimas yra dar viena labai rimta problema. Maisto produktų apnuodijimas nuo 1951 metų yra padidėjęs visu 1,000 nuosimėiu. Samonin-gai į maistą dedamų pridėkų — paskaninimui, pagražinimui, negedimui ir tt. apskaičiuojama iki 800.000.000 svarų, neparašyta ar metų bėgyje ar per visą laiką. Į tą kiekį neįskaitomi nesamoningai įmaišomieji priedeliai, tokie kaip nitratai ir pesticidai.

KAIP CHICAGA KOVOJA SU POLIUCIJA

Illinojaus general. prokuroras, William Scott, kurs pats save vadina "polucijos kiemsargiu" (watchdog) ir "žmonių advokatu", jau kuris laikas kaip iškėlė bylas prieš eilę industrijos milžinų, o dabar pasiūlė įsteigti specialų teisimą, kuris bus sudarytas iš toje srityje nusimanančių teisėjų ir spres vien tik oro ir vandens teršimų bylas. Dabar jis iškėlė bylas prieš dešimtį stambiųjų automobilių gamybos firmas: General Motors, Ford Motor, American Motors, Checker Motor, Int. Harvester, Kaiser Jeep, Mack Trucks, Studebaker, White Motor ir Automobile Manufacturers, Scott apkaltino šias firmas, kad jos suokalbina norėdamos išvengti kompeticijos išvystant automobiliams prieš poluciją įrengimus. Firmos reikalauja mos visuose nuo pat 1953 metų automobiliuose savo lėšomis įrengti tokius prietaisus, kurie neleidžia važiuojant leisti į gatvę gazolino ar naftos degimo dūmų.

Negana to, Scott patraukė teisman 23 aviacijos kompanijas, kad visos savo sprausniniuose lėktuvuose įrengtų antipolucinius prietaisus, kadangi O'Hare ir Midway aerodromai vis labiau ir pavojingiau nuodija orą ir stato pavojun gyventojų sveikatą.

Gen. prokuroras Scott pasakė, kad vienai vienas sprausminis lėktuvas pakildamas ar nusileisdamas, be kitų nuodingų dūjų paleidžia į orą anglinio viendeginio, azoto deginių, angliavandenių, aldehidų ir įvairių kitokių sveikatai pavojingų dūjų ir dulkių tiek, kiek

tų nuodų paleidžia 10,000 automobilių. Prokuroras paprašė teismo sustabdyti visų šių kompanijų akcininkams (šėrininkams) dividendų išmokėjimą, kol bus įrengti visi reikalingi prietaisai.

Be to, vienas pilietis Sidney Foster apskundė JAV distrikto teismui Chicagos, Hammond, Whittingo ir Gary miestus ir 21 korporaciją, reikalaujamas 40 milijonų dolerių grąžinti vandens vartotojams, kurie buvo nuodijami užteršto vandens vartojimu. Tokia pinigų suma piliečiams kaštavusi apšvarinant vandenį.

Foster kaltina, kad iš 21 jo apskųstųjų korporacijų, tik viena — U. S. Steel korporacija kiekvieną dieną išverčianti į Michigano ežerą po 487,000, 000 galionų užteršto vandens. Vandeniui padaryti vartojamą pradėta į jį dėti chloro, kurio kiekiai kasmet didinami taip, kad nuo 1948 metų kiekvienais 100,000 galionų vandens chloro priedo iš 15 svarų jau padauginta iki 25 svarų, ir dabar chlorinuoto vandens atriuiam skoniui ir kvapui pašalinti į vandenį pradeda maišyti aktyvuota anglis (carbon).

NEĮSIVAIZDUOJAMAI SUNKI KOVA SU TERŠIKAIS

Miesto polucijos kontrolieriai pradėjo išsiuntinėti spausdintas instrukcijas 47,000 pramonės įmonėms, anglių ir žibalo (gazolino) distributoriams, inžinierių firmoms ir bent 20,000 didžiųjų namų

gardos teisme minėtą U. S. plieno korporaciją, tuo tarpu kai — iš kitos pusės — pats sanitarinis distrikto kaltinamas kaip vienas žymiausių vandens teršikų...

Laiške spaudai iš Willow Springs rašoma, kad Des Plaines upės plėnio gyventojai trokšte trokšta nuo distrikto teršiamos atmosferos, kur iš keturių milijonų atmatų deginimo įmonės kaminų begaliniai debesys tirštų dūmų apgula per penketą mylių aplinkui visą atnoveferą, o apie 20 atvirų mylių ilgaus lagūnų dienas ir naktis metai iš metu rūgsta kaužojų baisių smarvę keliančiomis sruatomis, surinktomis iš visos Chicagos.

Visų konferencijų, planų ir bylų rezultate, kaip senatorius William Proxmire (demokratas iš Wisconsin) pareiškė "Krašto dvylikos metų kova su vandens polucija buvo nepasisekimas, kurs kaštavo daugiau kaip 5-4 milijonus dolerių

kurio jau šiemet turėjo būti Chicago miesto uždrausta kūrėti krosnis aukštą nuosimtį sieros turincias minkštiasias anglis, tačiau meras Daley savo potvarkiu leido tokių anglių kūrėti dar ir iki ateinančių metų liepos 5 d.

Illinojaus valst. prokuroras William J. Scott, kurs yra apskundęs teismui tokius milžinus vandens ir oro teršėjus, kaip Commonwealth Edison, United States Steel ir kt. ir jau ruošiasi skusti atominę įmonę, veikiančią prie Zion miestelio paežerėje, dabar susitarę su Sanitariniu distriktu dėl bendros legalės akcijos prieš Michigano ežero teršikus. Scott tikis, kad ir Michigano, Indianos bei Wisconsin valstybės prisidės prie jo ir distrikto bendrą pastangą apkaltinti Apy-

(Nukelta į 6 psl.)

Linksmų Kalėdų švenčių ir laimingų Naujų Metų linki visiems savo klientams ir draugams

LIBERTY RESTORANAS

PRANĖ IR MEČYS SKRUODŽIAI

4915 W. 14th St., Cicero. Telef. TO 3-9371

SVEIKINAM "NAUJIEŲ" SKAITYTOJUS IR BENDRADARBIUS SU ŠVENTOMIS KALĖDOMIS IR LINKIM VISIEMS NUOTAIKINGŲ ŠVENČIŲ IR DAUG LAIMĖS NAUJUOSE METUOSE!

MUTUAL FEDERAL SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

INSURED SAVINGS • HOME LOANS

2212 West Cermak Road • Chicago, Ill. 60608 • Tel.: 847-7747

OFFICERS

PETER KAZANAUSKAS

President

CASIMIR G. OKSAS

Exec. Vice-President

WALTER MISEVICH

Vice-President

STEPHANIE SIMONAITIS

Secretary - Treasurer

ANTHONY L. LAPINSKAS

Attorney & Ass. Secy-Treas.

DIRECTORS

PETER KAZANAUSKAS

PETER KRAUJALIS

ANTHONY L. LAPINSKAS

WALTER MISEVICH

CASIMIR G. OKSAS

JOAN K. OKSAS

STEPHANIE SIMONAITIS

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday, 9 A.M. to 4 P.M. Thursday, 9 A.M. to 3 P.M. Saturday 9 A.M. to 1 P.M. No Business Transacted on Wednesday.

GRETA NAMO DIDELE VIETA AUTOMOBILIAMS PASTATYTI

ŠVENTŲ KALĖDŲ IR NAUJŲ METŲ

PROGA SVEIKINA CHICAGOS IR

JOS APYLINKĖS LIETUVIUS

PETER KAZANAUSKAS

Mutual Federal Savings and Loan Association Prezidentas

VAIKŠČIODAMAS ILGIAU GYVENSI

Naudingi patarimai iš medicinos ir asmeninės patirties

Beabejo, būsite pastebėję, kaip lengva kvėpuoti miške ar pajūryje, paežerėje ar kad ir prie dar neužterštos upės. Dalykas tas, kad kiekviena ląstelė, kiekviena kūno dalis ir visas organizmas vaikščiojant veikia darniame biologiniame ritme, kurį ypač palankiai paveikia supančioji aplinka.

Judėjimo stoka silpnina ir stabdo biologinį ritmą, organų ir sistemų veikimo režimą, kas gali gale pragaištingai atsiliepti į sveikatą.

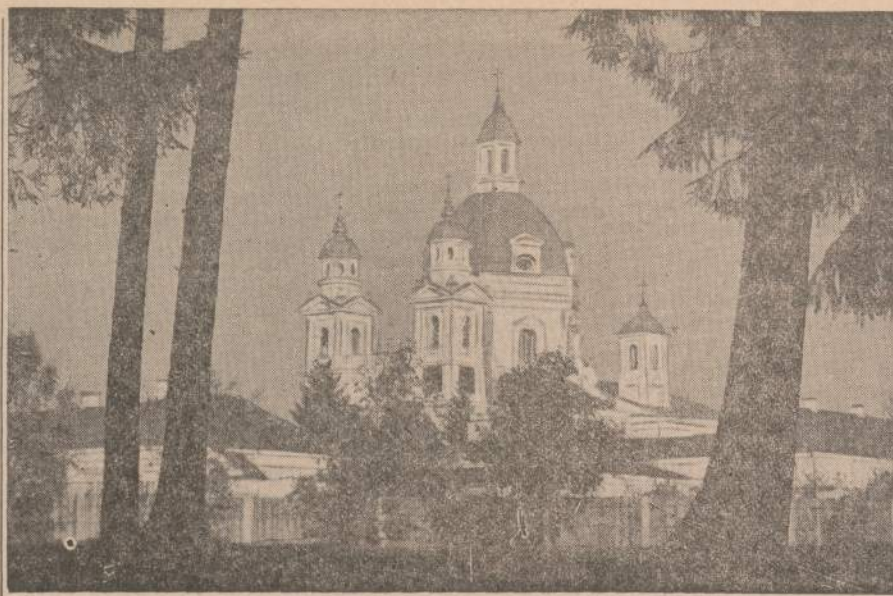
Vaizdus ritminio organų darbo pavyzdys yra širdies veikimas, kurs daugelio susirgimų atvejais praranda savo ritmiškumą. Tokią būklę gydytojai vadina širdies aritminu, kuriam gydyti yra daug priemonių, o viena tokių priemonių yra specialiai daktarų nustatyti ir kontroliuojami pasivaikščiojimai, iš

ko ir pasakymas, kad "ritmiškai einant širdis sveiksta".

Labai naudinga vaikščioti žmonėms, linkusiems į sunkėjimą, ypač tiems, kuriems medžiagų apykaitos sistema nebegerai veikia: vaikščiojimas gelbsti virškinimui ir neduoda riebalų audiniams susikloti ant pilvo ir kitose kūno vietose.

Pėsčiomis pasivaikščiojimai plačiai praktikuojami gydymo tikslais Europoje. Tai vadinama "terenkuracija" arba daktaro nustatytais mašrutais, tam tikromis distancijomis, lėtomu ar greitumu ir parinktu terenu vaikščiojimas. Vaikščiojimas lygumomis pakeičiant kalvomis ir pan. aukštumomis stiprina širdies indelių sistemą ir lavina kvėpavimą.

Tereninė kuracija (terenkur), paprastai pasakius vaikščiojimas, sėkmingai vartojamas prie

PAŽAISLIO VIENUOLYNAS

įvairių širdies negalavimų — distrofijos, sklerozės, širdies nenormalumų, hipertoniščių ligų, kroniško koronarijų trūkumo ir prie apykaitos ligų (tukimas, podagra, cukrinė), prie kvėpavimo organų apsigimimų, kroniško poliartričio, taip pat organizmo nusilpimo atvejais.

Priklausomai nuo paciento būklės daktarai nustato įvairius vaikščiojimo mašrutus — iki 500, 1,500 ar 3,000 metrų (jardų) distancijos. Pradžioje pata-riama vaikščioti lėtai, po 60-80 žingsnių per minutę; vėliau galima žingsnius pagreitinti po 80-100 per minutę. Vaikščiojama paprastai rytmečiais ir vakarop alejose, bulvaruose, geriausia miesto parkuose ar miškų saugonėse, kas, deja, ne visai beįmanoma Chicagoje...

Pabrėžtina, kad vaikščiojimas labai padeda galvojimui. Fizinė mankšta daro dvejopą įtaką į psichines funkcijas: iš vienos pusės ji padeda jų išvystymui, iš kitos pusės — didina protinio darbo pastovumą.

Daugelis didžiųjų mokslininkų, menininkų, rašytojų mėgėdavo savo sumanymus ir planus apmąstyti bevaikščiodami. Daugelis paklausus atsako, kad geriausios mintys jiems ateina į galvą iš ryto pėsčiomis einant į laboratoriją, arba vakare iš jos grįžtant.

Kai kurie medikai tvirtina, kad žmogus, kurs nenori gauti širdies arba kraujo indų ligą, turi per dieną suvaikščioti ne mažiau 30-40 kilometrų, bet čia, Amerikoje, jie nuolaidesni — pataria kasdien skubiu žingsniu nueiti mažiau 2-3 mylių. Visais atvejais paskutinis žodis priklauso asmeniniam daktarui, bet viena taisyklė yra bendra visiems, būtent, kad širdies — indų susirgimų profilaktikai reikia įmanomai daugiau judėti.

Automobiliais net skersai gatvės važinėjantieji teisinasi, kad jiebs pėsčiomis vaikščioti nebeatlieka laiko. Ir nustebeina! Bet turėdamas norą padėti savo organizmui būti sveikam, visuomet kiekvienas suras progas ir laiko pavaikščioti, ypač tatau yra gera kasdien iš darbo namo grįžti pėsčiomis (deja, turint galvoje, kad mūsų didmiesčių gatvėse toms valandoms ko didžiausias trafikas ir ko daugiau nuodingų dujų ore).

Vaikščiojant gerame sveikame ore ypač patartina pamankštinti savo kvėpavimą — daryti kvėpavimo gimnastiką: orui į plaučius įtraukti skaityti 4 žingsnius, orą plaučiuose palaikyti 4 žingsnius ir iškvėpuoti 4 žingsnius; pauza 4 žingsnius, ir vėl tą patį. Prie širdies negalavimų rekomenduojama iškvėpimus daryti ilgesnius, sakysim orui

CIVILIZACIJOS ...

(Atkelta iš 5-to psl.)

DALINAI VANDENI APSVARINS JEI VARTOTOJAI TAI APMOKĖS

Kaip į tai reaguoja patys didieji teršikiai?

Didžioji pramonė sako didžiajai valdžiai, kad Amerikos žmonės gali turėti dalinai švarų vandenį, jei žmonės nori už tai apmokėti. "Daliniai švaraus vandens perspektyvos atrodo rūšiai, bet tatau yra kaina, kurią turi sumokėti už technologiją", pasakė stambus egzekutyvas daugiau kaip 700 stambių biznierių ir asociacijų atstovų susirinkime Washingtone, kur kalbėjo tokie ban- giniai, kaip Du Pont, U. S. Steel, Scott Paper, Standard Oil, Consolidated Edison ir International Harvester prezidentai bei direktoriai, kurių pasitarimų rezultatai suglaudžiami į sekančius punktus:

• Viso krašto vandenį greičiausia neįmanoma padaryti geriamos kokybės.

• Kokios išlaidos ir bebūtų, jas gali gale turės sumokėti mokesčių mokėtojai arba padidintais mokesčiais valdžios programoms arba padidintomis kainomis už produktus, kuriuos tos teršiančios industrijos pagamins.

• Jei dalinas upės apšvarinimas (iki tokio laipsnio, kad į upę sugrįš 85 nuošimčiai žuvų) kaštuos \$200,000,000, sekančiais dešimtmiais nuošimtis kaštuos \$100,000,000. Lieka klausimas, iki kiek švaraus vandens žmonės nori...

Oro teršikiai vėl turi savo išsiskukėjimus. Štai Midwest Coal Producers instituto viceprezidentas Otis Gibson pasakė jam džiugią sensaciją, kad sieros dvidegis, pripažintas vienu nuodingiausių minkštosios anglies priemaišų, galės būti geras dalykas! Būtent, šis institutas jau ištyręs, kad gvinės kiauylės tą vėmė ver-

čiančią sierinių dujų smarvę mėgstančios ir nuo jų net esančios sveikesnės!

Gvinės kiauylės, kurios gyveno iščius metus sieros dvidegio (sulphur dioxide) tirštai persunktoje atmosferoje, metų gale pasirodžiusios sveikesnės negu tos kiauylės, kurios gyveno be tų dujų, gaunamų deginant minkštas anglis.

Šitie patyrimai reiškia "skausmą šviesą anglies industrijai, kuri dabar yra valdžios varžoma potvarkiais dėl sieros kiekio anglyje", apsidžiaugė Mr. Otis.

J. Pr.

KLJUS UOSTYTI PAVOJINGA

Amerikoje gaminama įvairiausių rūšių kljiai. Daugumoje sintetiniai, kurie turi net malonų kvapną. Daytono valstybinės liginės vienas gydytojas sako, jog kljų kvapnio mėgėjų skaičius didėja ir kartu apsinuodijimas daugėja. Sintetiniuose kljuose yra dujų, kurios kenkia kepenims ir nervams. Dažams atskiesti stipriai "kvepiąs" skiedinys, taip pat yra pavojingas. Išvalytas terpentinas nėra sveikatai pavojingas, net iš bėdos atstoja disinfektą. Juo galima įsidsrėskinti nuplauti, jeigu neturima jodo ir pan. Nuo skausmo viduriuose kai kas "ant cukraus" užlašindavo... terpentino arba anodijos. Bet gero terpentino galima tik vaistinėje gauti, o ne dažų krautuvėje. Daugininkai savo dažams naudoja gryną terpentiną, tik ne pigų, nuo kurio dažai pageltonuoja.

MILŽINISKAS MIKROSKOPAS

Toulouse, Prancūzijoje yra pagamintas trijų milijonų voltų elektroniškas mikroskopas. Pasaulyje stipriausias mikroskopas! Gaston Dupouy, valdžios Elektroninės Optinės Laboratorijos direktorius, teigia, jog naujoji naujų elektroninių mikroskopų gentkartė tik dabar užgimė. Mes įsitikinome, kad naudingai einame į neįsivaizduojamai mažą nebaigiamybės pasaulį, sako direktorius. Būsią galima aiškiai matyti molekules trijose dimensijose.

KOLA RIEŠUTAI

Vakarų Afrikoje yra paprotys garbingą žmogų apdovanoti kola (Cola acuminata) riešutais. Jų naudojimas turi socialinį simbolį. To riešuto didumas lygus kaštano riešuto didumui. Tamsiai rusvos purpurinės spalvos. Labai kartus, bet turi vaistinių savybių: stimuliuoja širdį. Pakramčius to riešuto, širdis pradeda smarkiau plakti. Be to, šio riešuto ruda spalva vartojama drabužių dažymui. Tų riešutų galima pigiai nusipirkti Gambijoje ir Kongoje.

Kola riešutus eksportuoja į Europą ir JAV. Iš jų gaminami gėrimai.

ANTANAS IR ELENA BACEVICIAI,
savininkai motel ir apart. "Miramar",

4200 Gulf Blvd., St. Petersburg beach,
Florida 33706,

sveikina visus savo mielus draugus, pažįstamus ir linki džiaugsmingų Kalėdų švenčių ir laimingų 1970 metų.

CHICAGOS LIETUVIŲ NAŠLIŲ, NAŠLIUKIŲ IR PAVIENIŲ DRAUGISKAS KLUBAS

**LINKI LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ 1970
METŲ NAUJENOMS, VISIEMS NARIAMS
IR DRAUGAMS**

MARY NEBERIEZA — Pirmininkė
JULIA SACAUSKAS — Vicepirmininkė
MARY URBELIS — Nutarimų raštininkė
ANNA CONDUX — Finansų rašt.
KASPARAS KRIŠČIONAS — Kontrolės rašt.
JONAS JONIKAS — Išdėininkas
MARCELINAS ČEPULIONIS — maršalka
A. JUSAS — Korespondentas

**Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujųjų Metų
visiems draugams ir kostumeriams linki**

MACKE REALTY CO.

K. J. MACIUKAS

2549 West 71st St. Tel.: PRespect 6-3140

**Linksmų Kalėdų švenčių ir laimingų Naujųjų Metų
linkiu savo klientams, draugams ir pažįstamiems**

TRANSATLANTIC GIFT SHOP

Importuotojai kristalų ir kitokių prekių.

BI 7-3883

3362 So. Halsted St. Chicago 8, Ill.

**LINKSMŲ KALĖDŲ IR
LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ
LINKI SAVO NARĖMS, JŲ ŠEIMOMS IR
VISIEMS AMERIKOS LIETUVIAMS**

**LIETUVIŲ MOTERŲ DRAUGJA
"A P Š V I E T A"**

**SU ŠVENTOMIS KALĖDOMIS VISUS
SVEIKINA IR LAIMINGŲ NAUJŲ
METŲ VISIEMS LINKI**

**SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ NAMŲ
SAVININKŲ BRIDGEPORTE**

Valdyba ir Nariai

SKELBKITĖS NAUJIE NOSE

**Sveikinu visus lietuvius plačiame pasaulyje
taip pat ir Tėvynėje, linkėdamas linksmų
žiemos švenčių ir laimingų
Naujųjų Metų!**

JUOZAS RAČIUS,
Los Angeles, California

**Linksmų šv. Kalėdų švenčių ir laimingų
Naujų Metų linkime mūsų klientams,
draugams ir pažįstamiems**

BALTIC BAKERY

JUOZAS ANKUS

4627 So. Hermitage Ave. Chicago, Ill. 60609

ir antra krautuvė

2616 W. 69 Street

Tel. 737-6784

**Linksmų Kalėdų švenčių ir laimingų Naujų
Metų linki visiems savo klientams
ir draugams**

CLUB ROMA

RAMUTĖ IR VYTAS BUTKAI, Sav.

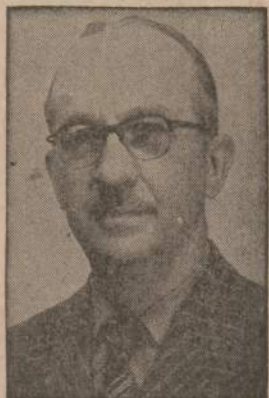
2539 West 69th Street

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲJŲ METŲ

**linki taupytojams ir visiems Chicagos
ir jos apylinkių lietuviams**

CRANE SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

Direktoriai ir Valdyba

B. R. PIETKIEWICZ, Prezidentas

CRANE SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

47 and Rockwell Street. Tel. LA 3-1083

APIE ATOSTOGAS, MOKSLĄ IR SPAULĄ

(Atkelta iš 4-to psl.)

nuvykime į šiuos Lietuvos klu-
ba. Norėjau pamatyti ir barą,
apie kurį žvalgas spaudoje pa-
bėrė tiek daug gražių žodžių.
Štai ir besišypsantis žvalgas —
Juozelis Bacevičius, ištiesęs man
ranką širdingam paspaudimui.
Čia ir Monkus ir kiti seni bičiū-
liai sveikinas. Tuoj ant žvil-
gančio baro išsiričiuoja stikli-
nės su raudonu vynu. Kitaip gal
ir neišeitų tokiam draugiškam
susitikime. Bet aš vynelio
daug negaliu pakelti. Jei tik
daugiau, tai ir pradėdau gaidžio
balsu giedoti: "Gerkit po lašiu-
ką iš to mažo buteliuko..." Kai
geras būrys su dar geresniais
balsais šią dainelę užtraukia
klubo parke, tai net visas ažu-
lynas dreba.

Rockforde išbuvome kelias
dienas. Lankėme ten daugelį

mūsų turimų bičiulių. Aplankė-
me mano pusbroį Snarskį
(Schnarsky) ir mano Margari-
tos sesers dukrą vaistininkę
Jeanette. Jos ištaigingame na-
me buvome ir globojami. Savai-
tės gale Jeanettės tėvų Brazil-
čių namuose buvo iškilminga
puota. Jonas ir Helen Brazil-
čiai (Brast) šventė savo vedy-
binio gyvenimo 50 metų su-
kaktį. Po to jau pasukome į
Chicago.

Chicago tai mano miestas

Chicago tai mano miestas. Gal
ir dėl to, kad čia praleidau daug
jaunystės metų ir teko daug vis-
ko pergyventi. Pirmoji mūsų
sustojimo vieta buvo Brighton
Parke pas p. Kazę Jokubkienę.
Tai ta pati Jokubkienė, kuri se-
niau Naujienų piknikuose pa-
tarnaudavo prie valgymo stalų.
Ji visuomet maloni ir gerai nu-

Kadaise jie buvo tautos vyrai,
siekęsi. Tą patį valdė ir
Jokubkienė įvyko malonus po-
lėvis. "Vyko Jokubkienės du-
krelė Onutė, Mrs. Kuelto. Ji da-
bar dirba Chicago Savings and
Loan Ass., kuriai vadovauja gar-
bingas finansininkas p. John
Pakel. Onutė man nuo Pakel at-
nešė ir dovanėlę. Tai visokių
sraigams sukinėti įrankių pil-
na dėžutė. Jei Tamstai, pone
Pakel, šiuos mano pasakojimus
tektų skaityti, tai už dovanėlę
priimk mano širdingiausią ačiū!
Seniau su Pakel susitikdavo
me Rockforde, kai jis atvažiuo-
davo pas mano žmonos seserį
Yovaišienę. Ji ir jos vyras vais-
tininkas Jonas Yovaiša jau yra
mirę.

O gi kas čia vėl su dideliu
triukšmu "laužiasi" pro duris.
Nagi panelė Jozafina Mileritė.
Kiek čia dabar ji atnešė širdin-
go klegesio. Panelė Mileritė
yra senosios lietuvių kartos duk-
relė, kuri nenubyrėjo į ameri-
konizmo katilą ir ten neištirpo.
Ji pasiliko nuoširdi patriotė lie-
tuvaite su visais kultūringais
lietuviškais bruožais. Milerius
aš pažinau prieš daug metų.
Tuomet Jozefinos tėvelis Svans-
tone, III, vadovavo golfo klubui.
Gaila, jos tėvelis jau miręs.

Tą pat dieną, prieš minėtą su-
eigą, nuvykau į Naujienų re-
dakciją. Pirmiausia susitikau
seną kolegą, ilgametį Naujienų
redaktorių p. Kostą Augustą.
Matydavau jį subuvimuose sma-
giai šokant. Dabar sulyšęs, su-
menkėjęs.

Po to nuėjau pas kitą Naujie-
nų bendradarbį ir redakcijos na-
rį Juozą Pronskį. Jis gyvena
tame pat Naujienų name. Am-
žiaus našta, atrodo, jo niekaip
negali įveikti. Jis visada jud-
rus kaip vilkiukas. Man savo
buveinėje viską aprodė. Su J.
Pronskum nuėjau į spaustuvės
patalpas. Ten ankštoka, nes dar
daugiau apkrauta įvairiomis ma-
šinomis negu anksčiau. Ten su-
sipažinau su viena popierius be-
sklaidančia ponija. Bet koks jos
darbas, taip ir nesužinojau. Anks-
čiau ten susitikdavau ir daili-
ninką Šileikį, bet šį kartą jo ne-
mačiau. Sužinojau, kad jis gu-
li ligoninėje.

Kitą dieną vėl sugrįžau į Nau-
jienas. Tuoj susitikau su ger-
biamu Martynu Gudeliu, Nau-
jienų bendrovės gascadorium.
Tas žmogus sumanus, plačiu
perspektyvų ir puikiai oriento-
jasi lietuviškuose reikaluose. Jis
gerai vartoja plunksną ir yra
geras kalbėtojas. Jis su savo
geromis ypatybėmis yra ilga-
metis Naujienų tvarkytojas. Po-
nų Gudelį visuomet malonu su-
sitikti. Jis tuoj tau prisako
komplimentų ir apiberia klau-
simais. Ragina rašyti Naujie-
noms, nes sako, tavo raštus
skaitytojai mėgsta. Jo klau-
simai byra, kaip ūkininko dir-
voje sėjami žirniai.

Ponui Gudeliui pasakiau, kad
norėčiau pamatyti pirmo pusla-
pio redaktorių poną Pužauską.
Pas jį nuėjome abudu. Tai stam-
bus, gražios sudėties vyras. Su
juo pasikeitėm keliais žodžiais.
Jis yra gabus žurnalistas ir apie
jo spaudos darbą naujieniečiai
žino. Aš čia nieko negalėčiau
pridėti.

Vakar su p. Pronskum buvo-
me tik Naujienų pastato prie-
kyje, kur mane supažindino su
korektore ponija Petersoniene.
Kaip anksčiau minėjau, vakar
jį mačiau sklaidant popierius.
Šiandien su Gudeliu perėjome vi-
są Naujienų spaustuvės patal-
pą, kur mašinų prigrūsta sau-
sakimšai. Po to nuėjome už
skersgatvio, prie garažo. Ten
jau triūsėsi vienas vyriškis.
Garažas ligi lubų prigrūstas di-
deliais rutuliais popierio. Visą
tą susigrūdimą ir nepatogumus
pamatęs supratau, kad Naujie-
noms būtina reikia naujų pa-
talpų. Su ponu Gudeliu tuo rei-
kalu ilgai kalbėjome. Svarstė-
me kaip sukelti tam svarbiam
reikalui pinigų. Mano manymu,
reikėtų kreiptis į finansininkus
stiprius žmones. Tokių lietuvių
tarpe turime. Manau, jie neatsi-

siųs. Tą patį valdė ir
Jokubkienė įvyko malonus po-
lėvis. "Vyko Jokubkienės du-
krelė Onutė, Mrs. Kuelto. Ji da-
bar dirba Chicago Savings and
Loan Ass., kuriai vadovauja gar-
bingas finansininkas p. John
Pakel. Onutė man nuo Pakel at-
nešė ir dovanėlę. Tai visokių
sraigams sukinėti įrankių pil-
na dėžutė. Jei Tamstai, pone
Pakel, šiuos mano pasakojimus
tektų skaityti, tai už dovanėlę
priimk mano širdingiausią ačiū!
Seniau su Pakel susitikdavo
me Rockforde, kai jis atvažiuo-
davo pas mano žmonos seserį
Yovaišienę. Ji ir jos vyras vais-
tininkas Jonas Yovaiša jau yra
mirę.

Leidus spaudą, pradėjo eiti
laikraštis Vilniaus žinios. Tuoj
pasirodė ir Naujoji Gdynė, ku-
rią caro cenzūra uždarė. Reiš-
kia, lietuviams spauda buvo leis-
ta, bet su caro cenzūros apynas-
riu. Vilniaus žinių pasirodymas
daugiausia atkreipė jaunimo
dėmesį. Krinčino bažnyčios tar-
nų tarpe buvo ir Žitkevičių šei-
ma. Tėvelis buvo zakristijonas,
o jo sūnus Juozas buvo geras
sportininkas, puikiai grojo ar-
monika ir pianinu klasiškų kū-
rinių pagrodavo. Gerai kalbėjo
tuometine žydų kalba ir mo-
kėjo žydiškų dainelių. Dainuo-
jant komiškas daineles, žydai
lepdavo iš juoko. Jie Žitkevi-
čiaus daineles labai mėgdavo.
Pagal tuos laikus jis buvo aukš-
tai iškilęs, kultūringas vyras.
Varginininkas buvo silpnos svei-
katos ir kai jis negalėdavo gro-
ti, Žitkevičius ir mišias atgroda-
vo. Po mišparų jis laukdavo kol
kunigas nueis į kleboniją, o po
to vargonais ir polkutę ar mar-
šą užtraukdavo, tuom parapijie-
čiams padarydamas daug sma-
gumo.

Du kartus į savaitę Žitkevi-
čius iš Pasvalio pargabendavo
paštą. Tuomet jau buvo pasta-
tyta nauja špitolė, kur buvo įsi-
kūres ir (neva) paštas. Mes iš
Miežiūnų kaimo tą paštą pasiek-
davom lieptais, per mylimą upe-
lį — Viesmenėlį. Kitame namo

— čia buvo didelis kambarys. Kur
— čia buvo didelis kambarys. Kur
— čia buvo didelis kambarys. Kur

Gerokas skaičius lietuvių į
Ameriką atvyko jau pabaigoj
devyniolikto šimtmečio. Kai ku-
rie atvykę į šią "aukso šalį" ma-
nė greit pralobti ir vėl grįžti į
tėvynę. Kitiems buvo lemta pa-
silikti ir čia įsikurti. Atvyku-
siųjų tarpe išimokslinusių buvo
tik maža dalelė. Nedaug jų ir
pradžios mokyklos mokslus at-
sivežė. Daug atsivežė malda-
knygės mokslą, o kiti ir visai
nieko. Atvykę tuoj pastebėjo,
kad šioje šalyje laisvas žodis ir
laisva spauda necenzūruojama.
Jie suprato reikšmę, be kurios
joks kultūrinis vystymasis ne-
įmanomas. Pavieniai ar organi-
zuotai pradėjo išleidinėti įvairių
pakraipų laikraštus ir žurna-
liukus. Jų buvo laisvamaniškų,
demokratiškų, tautiškų ir pasi-
žyminių dogmatiškų atkaklu-
mu. Tarp jųėjo kova, o kai
(Nukelta į 8 psl.)

Linksmų Kalėdų švenčių ir laimingų 1970 Metų linki visiems draugams ir kostumeriams

COMMUNITY PHARMACY

LIETUVIŲ VAISTINĖ

C. KARECKAS, R. Ph.

Lietuviška spauda, įvairiausi kūdikių ir foto reikmenys.

5000 West 16th Street Cicero, Illinois
Phone: OLympic 2-0951

Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujųjų Metų visiems savo bičiuliams ir kostumeriams linki

TAMALIUNAS & A TAVERN

ALEX and ANTHONY, Props.

Tai vienintelė lietuviams prieinama patogi įstaiga. Tai tė-
vų palikimas, kuriame prie stipriosios stiklėlio ir alaus
puodelio gimta lietuvių kalba galima pasikalbėti, savo var-
gus išpasakoti ir širdies skausmą išlieti.

Šią taverną užlaiko du broliai Tamaliūnai, kurie gražiai ne-
tik su savo šeimomis sugyvena, bet ir su visais atėjusiais
žmonėmis. Čia pat sukinėjasi ir sena motinė, nors prie
biznio ji jau nesikiša.

REGULATION POOL TABLE
1447 So. 49th Ave. Tel.: TOWNhall 3-9571

Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujųjų Metų visiems draugams ir kostumeriams linki

GRANT WORKS COAL & OIL

(WE SELL FUEL OIL)

ADAM BERNADIŠIUS, Sav.

16th St. and 49th Court Cicero, Illinois 60650
Phone: OLympic 2-9311

Linksmų Kalėdų ir laimingų 1970 Naujųjų Metų linki visiems savo pažįstamiems ir draugams

ALBINAS RUDINSKAS

1603 So. 49th Ave. Cicero, Ill. 60650
Telefonas 652-0743

Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujųjų Metų visiems savo kostumeriams ir draugams linki

MR. ir MRS. PAUL PUTRIM

BUČERNĖ IR GROSERNĖ
Lietuviškas Skilandis ir Dešros

1446 S. 49th COURT — OL 2-7529
CICERO, ILL. 60650

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲJŲ 1970 METŲ

Sveikiname savo klientus ir visus pažįstamus

LAVERGNE PHARMACY

Kalbame lietuviškai

50th Ave. ir 14th Street Cicero, Ill. 60650
Phone 652-1070
E. Osmolak R. Ph. • A. Liutkus R. Ph. • R. Reiman R. Ph.

MERRY CHRISTMAS, HAPPY NEW YEAR
Complete Line of Drugs and Cosmetics
Prompt Delivery of Prescriptions

RUSSELL'S PHARMACY

OL 2-0090 4928 W. 14th Street OL 2-0091

LIBERTY PHARMACY

1900 South Cicero Avenue OL 2-7050

Russell J. Laspisa, B. S., R. Ph.

Linksmų Kalėdų ir laimingų Naujų Metų linki

DR. & MRS. P. ATKOČIUNAS

DENTIST

1405 So. 49th Ct. Cicero 50, Ill.
Tel.: OL 2-4276

OL 2-5245 TO 3-9687

Linksmų ir laimingų Naujų Metų linki

VANCE FUNERAL HOME

ADVISERS & DIRECTORS

JEAN VANCE

1424 So. 50th Ave. Cicero, Illinois 60650

Kalėdų ir Naujųjų Metų proga visus geros valios lietuvius sveikina

CHARLES GENIS

INSURANCE BROKER — NOTARY PUBLIC

1611 So. 49 Court, Cicero, Illinois
Tel.: TO 3-6169

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲJŲ METŲ visiems savo kostumeriams ir draugams linki

VLADAS B. BIKULČIUS

Lietuviškos užkeigos ir valgyklos savininkas

4845 West 14th Street Cicero, Ill. 60650
Tel.: OL 6-1355

MERRY CHRISTMAS AND A HAPPY NEW YEAR
TO THE LITHUANIAN CUSTOMERS OF MINE

GRANT WORKS FRUIT MARKET

4913 W. 14th St., Cicero Phone: OL 2-0946
We have fresh vegetables and fruits everyday.

Wholesale and Retail. — Free Delivery.

LINKSMŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ visiems savo klientams ir draugams linki

ANTANAS VASILIAUSKAS

MAISTO KRAUTUVĖ

1345 So. 49th Avenue Cicero, Ill. 60650
Tel.: TOWNhall 3-2834

LINKSMŲ ŠVENTŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲJŲ METŲ

savo klientams ir draugams linki

LIEPAI IR PURTULIAI

CICERO LIQUOR HOUSE

4916 West 14th Street Cicero, Ill. 60650
Tel. TO 3-9518

SKELBKITĖS NAUJIENOSE

APIE ATOSTOGAS, MOKSLĄ IR SPAUDĄ

(Atkelta iš 7 psl.)

kada net muštynės. Nežiūrint to, jie nenuleido rankų, bet spaudos darbą varė pirmyn. Kas apie tai norėtų plačiau sužinoti, patarčiau pasiskaityti kultūrininko ir ilgus metus "Keleivio" vairotojo, p. S. Michelsono knygą "Lietuvių išeivija Amerikoje". Šioje knygoje rasite daug medžiagos apie spaudą ir jos augimą Amerikoje. Taip pat rasite aprašymų apie gyvius ir jau mirusius lietuvius kultūrininkus Amerikoje.

Iš Viskonsino miškų į Valparaiso

Atvykęs Amerikon vienus metus gyvenau Elizabeth Port, N. Y. Daug vargo čia mačiau, bet tai ne tiek svarbu. Svarbiau, kad per visus metus čia nemačiau nė vieno lietuviško laikraščio. 1907 metų pabaigoj nuvykau pas savo tetą Sivickaitę-Schnarskienę, tolimame šiaurės Viskonsino miškynė. Ten į jų trijų kambarių būklę, atėdavo net keturi lietuviški laikraščiai — Keleivis, Lietuva, Kovas ir Tananevičiaus Katalikas. Už pusmylio nuo čia buvo lentpiuvė, kurioje dirbo ir keletas lietuvių. Kad būtų galima galą su galu suvesti, tai apie šešetas jų gyveno ir pas mano tetą. Pagal ateinančius laikraščius buvo galima spėti ir apie gyventojų nuomonių skirtumus. Labiausiai mėgiamas buvo "Keleivis". Ano meto lietuviški laikraščiai, be žinių, daug straipsnių dėdavo ir iš mokslo srities. Ypač daug tokių žinių duodavo "Lietuva", kurią tuo metu redagavo Adomaitis — Šernas. Dar atsimeinu jo, straipsnius apie astronomiją. Jie apie astronomiją pagilino mano ži-

nias, kurias jau buvau įgijęs Joniškėlio mokykloje. Ten tada mokytojavo senas lietuvis Osoklinskis, kuris buvo barzdotas, įsada rūkė cigare ir jau mažai matė. Jis kadaise lankė kunių seminariją, bet susipažino su rusais, perėjo į sentikių tikybą ir su ja ansivedė. Jis iš pamokų temos dažnai nuklysdavo į astronomiją ir sakydavo, kad žvaigždės tai yra raudonai įkaitę akmenys. Tai tokia buvo jo iš seminarijos atsinešta astronomija.

Senosios kartos lietuvių laikraščiai labai daug dėmesio kreipė į jaunimą ir jį ragino siekti mokslo. Nurodė kur ir neturtiniams galima įsigyti mokslo. Viena tokių vietų buvo Valparaiso universitetas Indianoj.

Čia noriu truputį nuldysti į anų laikų lietuvių mokslinimo si pobūdžius. Taigi Valparaisas. Parašiau laiškučių jau mirusiems, tada dar studentui, dr. Žilvitiui, pasiteiraudamas apie mokymosi sąlygas. Iš jo, su patarimais, gavau atsakymą, parašytą gražia rašysena. Pagalvojau, kad aš kada nors galėčiau taip gražiai rašyti. Nuvykau į Valparaisą, mane pasitiko gražiai atrodantis ir labai malonus jaunuolis Žilvitis. Jis moksle jau buvo gerokai pažengęs. Mane greit įkurdino ir supažindino su kiais studentais.

Tuo laiku Valparaiso universitete buvo apie septyniadešimt lietuvių studentų. Buvo visokių pažūrų, bet jie buvo susibūrę į vieną Moksleivių organizaciją. Kiekvieno šeštadienio vakare, mokyklos patalpose jie turėdavo savo susirinkimus. Susirinkimai būdavo labai gyvo pobūdžio. Ten būdavo prakalbos,

debatai, ginčai ir kiekvienas traukdavo pagal savo liniją. Kartais pasikviesdavo ir geras lietuvis kalbėtojus, kaip Fortunatą Dagočių ir kitus. Kartais pakviesdavo ir kurį nors iš savo mėgiamų profesorių. Ten turėjome ir lietuvišką knygyną, kuriame buvo apie 2,000 knygų. Lietuviškų laikraščių leidėjai į tą knygynėlį nemokamai atsiųsdavo savo leidžiamus laikraščius. Tokiu būdu Valparaiso studentai nebūvo atitrūkę nuo lietuviško gyvenimo. Dar buvo labai svarbu, kad Valparaiso universitete buvo dėstoma lietuvių kalba.

Lietuvių Vargo mokykla Amerikoje

Dabartiniai lietuvininkų mokyklų mokytojai ir akademikai vis skundžiasi, kad neturi mokyklinių leidinių. Turimuose esą kažkokių nešvankių ir negerų dalykų. Iš kitos pusės vis rečiau apie savo iškilią kultūrą ir vėl apie kultūrą. Kultūra savo vietoje yra geras dalykas, bet kam apie ją tiek daug reiki.

Sakoma, kad caro priespaudos laikais Lietuvoje buvo "vargo mokykla". Mes senesnieji lietuviniai ir čia ją turėjome. Kai aš atvykau į Valparaisą, tai dr. Steponas Biežis čia vedė lietuvių kalbos pamokas. Mes neturėjome jokių lietuviškiems reikalingam leidinių. Lietuvių kalbos pamokose visas kalbos gramatikos taisyklės Biežis rašė ant lentos iš atminties. Mus stebino, kaip jis viską atsimeina. Taip pat literatūros ir istorijos vadovėlių neturėjome. Tai buvo Amerikoje mūsų "vargo mokykla". Universitetas duodavo patalpas ir mokytojų universiteto valgyklose nemokamai pavalgyti. Valgyklų buvo keturios, kuriose tilpdavo apie 2,000 studentų. Mums buvo labai svarbu, kad mokykla duodavo lietuvių kalbos pažymėjimus, kurie buvo lygūs lotynų ir prancūzų kalbų pažymėjimams.

Beveik visus universiteto darbus atlikdavo patys studentai. Darbas buvo taip gerai suorganizuotas, kad daug laiko nepaimdavo. Darbai buvo atliekami dormitorijose, valgyklose ir virtuvėse, nuo bulvių skutimo, iki į stalus padavimo. Vyrų maistą atnešdavo ir padėdavo ant stalų, o mergaitės įdėdavo į lėkštes ar stiklus. Už šį darbą studentai gaudavo pavalgyti. Po valgio lėkštes ir viską, kas valgant buvo reikalinga, sunėsus į indų plovyklą, du vyrai ir trys mergaitės po 800 indų sutvarkydavo per 20 minučių. Tai buvo atliekama su tam darbu moderniais įrengimais. Aš pats kiekvieną rytą keturiem šimtam valgytojų pagruzdindavau duoną. Per tris getvirčius valandos duona jau būdavo paruošta. Sekmadienių pusryčiams per tiek pat laiko iškepėdavau karbonadą (pork chops). Tuo dienos darbas jau būdavo atliktas ir maistas nemokamas.

Valparaise mokėstis už mokslą buvo taip pat labai mažas. Metų ketvirčiui reikėjo mokėti \$15.

Kas galėjo sumokėti iš karto už visus metus, tai buvo \$15. Tais laikais Valparaiso universitetas buvo pigiausias, todėl jis buvo idealiai vieta norintiems siekti mokslo neturintiems jaunuoliams.

Čia iš atminties paduodu keletą lietuvių pavardžių, kurie Valparaiso universitete įsigijo aukštusius mokslus. Štai jie: SLA kvotėjas dr. St. Biežis, dr. Dagočius, dr. A. Bertachius, dr. Juška, dr. Margeris, dr. Pov. Žilvitis, dr. Petras Zalatorius, dr. M. Strikulis, jo brolis dr. A. Strikulis, dr. J. Vitkus, dr. Račkus; odontologijos daktarai: — Klauška, M. Žilvitis, Petras Luomons ir kiti. Kunigais išėjo: Čičauskas, Juškevičius, Jankus ir A. Linkus ir katalikų srovės prof. dr. Kazys Pakštas. Vaistininkai: Jonas Jovaiša, A. Bielskis, A. Tulyas, Šeštakas ir kiti. Teisininkai: B. Balutis, dr. Daužvardis. Inžinieriai: Skalandžius, Simon (Simonaitis) ir gerbiamasostas Augustas, ilgametis Naujienų redaktorius. Iš mergaičių prisimenu: Barborytė Žilvitis, Onutė Pociūtė, dvi daktarų Strikulių sesutės, Marija Gerulis-Yovaišienė. Tuo metu ten lankydavosi dainininkas, choro vedėjas, geras vaidintojas Jonas Zolpis. Jis yra parašęs: "Valkata" ir "Du broliai".

Kur, mielas Joneli, Tu esi dabar? Daug mūsų jaunuolių, laikraščių raginami, išsimokslino kituose universitetuose ir mokyklose. Buvo ir privačių mokyklų, kaip pav. Vinco Miše-

kos Chicagoje. Tas malonus žmogus turėjo vakarinę mokyklą prie 29-tos ir Halsted gatvių. Jis buvo geras matematikas. Jis savo privačiame kambarielyje mokė Armour instituto studentus, kurie su matematika turėjo sunkumų. Didžiausias kambarys buvo skirtas lietuviams mokytis anglų kalbos, kur ir aš buvau pakviestas mokytis. Studentai šiek tiek prasitrynę moksloose tuomet buvo pageidaujami. Aš pats, įstojes į odontologijos kolegiją ir apsimokėjęs visus mokesčius, likau be pinigų. Nieko neliko kambario nuomai ir maistui. Bet štai tau ištiesta mielaširdingoji ranka su doleriais ir tu iš beviltingos padėties esi išgelbėtas.

Darbas buvo po dvi valandas dukart savaitėje. Tikrai neatsimenu, bet, rodos, Chicago lietuvių draugija mane pakvietė dėstyti lietuvių kalbos gramatiką, kurios aš pats gerai nemokėjau. Buvo gera bent tiek, kad mes jau turėjome J. Damičionaičio gramatikos vadovėlį, kurs mokymo reikalą daug palengvindavo. Taip mes ėjome Amerikoje tą lietuvišką "vargo mokyklą". Išėję mokslus jau tēmės inteligentais ir įsijungėme į lietuvių kultūrinę veiklą. Buvo steigiami daugybė organizacijų. Kai kurie rašė į laikraščius ir tapo net jų redaktoriais.

Nežiūrint didelių sunkumų, senesnioji karta puikiai išvystė lietuvišką spaudą. Ypač daug gimė laikraščių, iš kurių daug

desnių patalpy. Dabartinėse patalpose jau tikrai sunku dirbti. Manau, kad Naujienų bendrovė su savo skaitytojų ir visuomenės pagalba imsia tą nelentą padėti nugalėti. Manau, kad visuomenė turi padėti nugalėti visas kliūtis. Be laikraščio negalima jokia pažanga ir joks kultūrinis vystymasis. Naujai atvykusieji nerado mus nusmukusius. Rado plačiai išvystytą spaudą, Altą, Balfą ir daugybę kitų organizacijų. Iš naujai atvykusių ne visi pradėjo griauti kūrą. Daug jų prisidėjo prie senesniųjų darbo.

LIETUVIŲ RAUDONOS ROŽĖS PAŠALPOS KLUBAS CICEROJE

Kalėdų ir Naujųjų 1970 Metų proga sveikina visus klubo narius ir biznierių-rėmėjus

1970 METŲ VALDYBA:

W. C. Jankauskas, Julius Zaura, K. P. Deveikis, A. B. Petkus, Chester Arasim, C. Genis, John Zaura, Viktor Arasim, Jerry Kasulaitis, John Šumakaris, Frank Sepet.

Klubo susirinkimai kas pirmą mėn. penktadienį Liberty svetainėje, 1403 So. 49th Cl., Cicero, Ill. 60650

SKAITYKITE NAUJIENAS

LINKSMŲ ŠV. KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ 1970 METŲ

visiems mūsų klientams ir jų giminėms, draugams ir pažįstamiems

LINKI

CENTRAL PARCEL SERVICE, Inc.

220 So. State St., Chicago, Ill. 60604

Phone: WAbash 2-9354

2618 W. 63rd St., Corner Talman Ave.

Phone: WAlbrook 5-2466

Pagal mūsų tiesioginę sutartį su Intourist, dabar su Vnesposyltorg, mes nuo 1947 m. užsiiminėjame siuntinių persiuntimu į visas Sovietų sritis ir rūpestingu patarnavimu įgijome klientų tarpe didžiausią pasitikėjimą. O gretimoje patalpoje esanti

GORDON TRAVEL SERVICE, Inc.

su dideliu patyrimu tvarko kelionės reikalus asmenų, norinčių aplankyti savo gimnaisčius Lietuvoje ar kituose kraštuose.

ŽIEMOS ŠVENČIŲ — KALĖDŲ IR NAUJŲJŲ METŲ proga sveikiname visus giminiečius, draugus ir gausius pažįstamus

POVILAS ir SOFIJA MILASEVIČIAI

LINKSMŲ ŠV. KALĖDŲ

CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

6245 So. Western Ave.

Chicago 36, Illinois

GRovehill 6-7575

Chicago's Savings and Loan Bendrovės valdyba ir direktoriai tariame širdingai ačiū visiems mūsų taupymo ir skolinimo nariams, kaimynams ir draugams ir linkime visiems Linksmų Kalėdų švenčių ir laimingų ir kupinai pelningų Naujų 1970 Metų.

Kviečiame visus būti mūsų svečiais nuo dabar iki 11-tos sausio 1970 m. Visus atsilankiusius vaišinsime skania kava, lietuvišku sūriu ir kitais skanumynais. Vaikai, atėję su tėvais, gaus saldinių. Nėra reikalo būti bendrovės nariu, kad pasisvečiuoti, visi be skirtumo esate kviečiami.

Chicago's Savings yra puikiausiai išpuošta Kalėdiniais pagražinimais. Atėję pamatysite 15 pėdų aukštumo eglutę ir kitas įvairenybes.

JOHN PAKEL, Sr., Pres.